

6.¹⁹⁹⁴

106. ÅRG.

Løssalg kr. 20

OLAV

Norges Katolske Kvinneforbund 70 år, s. 3
Målbevisst mot fremtiden

Caritas Internationalis i Bosnia, s. 6
Vanskelig fred og forsoning

Ståle Dyrvik, s. 8
I den irske skirselden

Om boken "Islams hus", s. 12
Balansert og nyansert om islam

Gunnel Vallquist, s. 14
Dramatikk i Russlands kirke

Apropos Afrikasynoden, s. 18
Stalltips fra Afrika!

Blikk på tiden, s. 24
Vafler for fred

OLAV

Pinse 1994 - som på 1200-tallet

Kom, o Hellig Ånd, hit ned!
Lysets stråle til oss led
fra din høye helligdom.

Far for slekt så arm og ring!
Gode gavers giver, bring
lys i våre hjerters rom.

Du som vet å trøste best,
sjelens venn og milde gjest,
svale tilflukts åpne dør,

hvile for hver tynget mann,
kjøling under solens brann,
lindring når vårt hjerte blør.

Salighetens lys, treng inn!
Fyll til dypest bunn hvert sinn
som i tro mot deg er vendt.

Uten lys fra guddoms vell
eier ingen i seg selv
noe som for deg er rent.

Avtvett urenhetens spor,
kveg med dugg den tørre jord,
rens og hel de syke sår.

Bøy alt det som stivnet til,
smelt det frosne ved din ild,
led du den som veiløs går.

Skjenk hver sjel som på deg tror,
hver som liter på ditt ord,
dine gaver, syv i tall.

Kraft til enden du oss unn
og en salig oppbruddsstund.
Oss til evig glede kall!
Amen. Alleluja.

Rønnaug Aaberg Andresen
intervjuet av
Baby Johannessen:

NKKF målbevisst mot år 2000

3

Norges Katolske Kvinneforbund har landsmøte i Fredrikstad 3.-5. juni i år og feirer samtidig sitt 70-årsjubileum. I den anledning har "St.Olav" intervjuet forbundets formann (det er titelen fremdeles og ikke leder!). Viktige spørsmål på landsmøtet blir: Hvor går NKKF mot år 2000? Hva vil Kirken med en katolsk kvinneorganisasjon? Hvorledes blir søsterkongregasjonenes tilknytning til NKKF? Trenger katolske kvinner en egen organisasjon?

NKKF har under 500 medlemmer, og vi spør formannen om hun har gjort seg opp noen mening om hvorfor ikke alle katolske kvinner i Norge slutter opp om organisasjonen?

Ønsker større kontaktflate

- En av årsakene er nok at vi ikke er kjent nok, sier Rønnaug Aaberg Andresen. - Jeg støter stadig på katolske kvinner som ikke kjenner NKKF. Vi har tydeligvis ikke reklamert nok for oss selv. Der er vel også en organisasjonstretthet ute og går. Folk har en så travel hverdag at de ikke orker å engasjere seg. Når det er sagt, må jeg få lov å tilføye at det ikke er særlig byrdefullt å være alminnelig medlem!

- Selvsagt er det noen som ikke blir medlem fordi de tror vi er for radikale, mens andre mener vi er erkekonserverne. Jeg for min del synes det er et poeng å forsøke å balansere de ulike syn.

- Vi har dessverre for få innvandrerkvinner som enkeltmedlemmer. Det jeg hører fra enkelte foreninger i menighetene, er at innvandrerkvinnene smått om senn kommer med. Jeg tror det er den "grasrot"-kontakten i de enkelte menigheter

som er veien å gå. Det er mitt store ønske at alle katolske innvandrerkvinner ville føle seg hjemme i et norsk katolsk kvinneforbund.

- Når det gjelder søsterkongregasjonene, har jeg følelsen av at de fleste er interessert i NKKFs arbeid, og vi har hatt stor glede og nytte av å ha hatt ordenssøstre som medlemmer i NKKFs styre og råd. Til nå har hver enkelt kongregasjon hatt kollektivt medlemskap, ifølge NKKFs lover. Nå har imidlertid Sekretariatet for kvinnelige ordenssamfunn, uten at NKKF var blitt rådspurt på forhånd om muligheten for en slik ordning, gitt beskjed om at hver søsterkongregasjon stilles fritt med hensyn til kollektivt, eventuelt individuelt medlemskap for søstrene.

- Vår økonomi tillater ikke at vi i styret reiser rundt og gjør NKKF mer kjent. Med under 500 medlemmer og en kontingent på kr.75, for enkeltmedlemmer og kr.20,- pr. kollektivt medlem, kan alle regne ut at det ikke gir stort spillerom. Vi får riktignok en hyggelig pengestøtte fra Ansgar-Werk i Sveits, som bl.a. dekker portoutgiftene av medlemsbladet NKKF-Nytt. Hvis noen skulle tro at NKKF får penge-

støtte fra Kirken, så er nok det en illusjon. Den katolske kirke i Norge er jo selv avhengig av støtte utenfra, og den støtten minket i de senere årene.

- Det viktigste vi bruker penger på nå, er NKKF-Nytt, slik at vi holder kontakten med det enkelte medlem og den enkelte lokalgruppe. Kontakten mellom de katolske kvinner over hele landet er en av de viktigste tingene i NKKFs formålsparagraf.

Katolsk samfunnsengasjement

- I din formannstid har NKKF vært meget aktiv utad i samfunnet. Kan du si litt om det?

- Sålenge Norske Kvinners Nasjonalråd eksisterte, fikk vi viktige saker, også offentlige dokumenter, til uttalelse gjennom NKN. Da det ble oppløst, måtte vi finne en eller annen måte å bli høringsinstans på, så jeg skrev til Statsministerens kontor og ba om at NKKF måtte bli høringsinstans i saker av interesse for forbundet. Det vil i dag først og fremst si Sosial- og helsedepartementet, Barne- og familiedepartementet og Utenriksdepartementet. Gjennom UD deltar vi i nettverket for kvinneorganisasjoner som er rådgivende for UD i internasjonale kvinnespørsmål.

- Jeg tror trygt jeg kan si at de nevnte departementer har fulgt opp vår henstilling, sier Rønnaug Aaberg Andresen og nevner spesielt utredningen om mennesker og bioteknologi.

- I de viktige sakene som går på menneskelivets tilblivelse, har vi avgitt gjennomarbeidede uttalelser

Apropos Rwanda

I flere uker i 1992 bodde Wera Sæther under samme tak som Naomi og hennes familie i hovedstaden Kigali. Det er disse ukene hun forteller om i boken "I Naomis hus". Sist Wera Sæther hørte fra Naomi, var i mars i år. Da skrev Naomi om tørken og om AIDS-sykdommen som hun og datteren har levd med i mange år. Men ingenting om krigen.

"Mange rwandere tror at de tilhører jordens mest fordømte folk," heter det i

Wera Sæthers bok, "men de gråter ikke. Du skal ikke gråte. I Rwanda skal du tåle."

Naomi kan ikke flykte, forteller Wera Sæther i en samtale med Arbeiderbladet. Naomi er for syk og fattig. "En av de siste dagene jeg var der, sa hun til meg at hvis krigen kommer hit til nabolaget, så løper vi til prestens hus! Men de første som ble massakrert i Kigali, var jesuittprester og nonner."

Om overbefolkning

Enkel logikk skulle tilsa at reduksjon må begynne der hvor barnekullene er størst - i de folkerike og fattige land i sør, skriver Berit Hagen Agøy i Vårt Land. En kombinasjon av frivillighet og mild tvang skal få mødrene til å føde færre barn. Det vil øke velferd og velstand - sier vi. Vi overser at barna kanskje er den eneste rikdommen de har. Færre barn bryter med tradisjonelle familiemønstre, enkelte steder med den følge at kvinnens frihet og status minsker.

4

til myndighetene, som biskopen i Oslo Katolske Bispedømme har stilt seg bak, og dermed er det blitt Kirkens offisielle svar. Vi har et sterkt inntrykk av at NKKFs uttalelser blir bemerket hos myndighetene som et reflektert kristent kvinnestandpunkt i den aktuelle debatt. Det jeg synes er nyttig, er at den katolske kirke dermed får en stemme i den norske samfunnsdebatten.

- NKKF har også engasjert seg i abortdebatten? Har dere et avvikende syn fra Kirken her?

- NKKF står i prinsippet fast på den katolske kirkens abortsyn. Men vi har forsøkt å peke på at den enkelte kvinne kan komme opp i situasjoner hvor det å provosere frem en abort, er den eneste mulighet for det enkelte individ. Vi mener ikke at det gjør abort mer tilatelig, men man må se med tilgivelse og kjærlighet på den ulykkelige, sier NKKF-formannen.

- Jeg må jo også si at det for oss har vært vanskelig å være med på en fordømmelse av de voldtatte kvinnene i Jugoslavia som nektet å bære sine barn frem, eller den unge irske piken som ble gravid etter voldtekt. NKKF etterlyser en sterkere betoning av det pastorale ansvar for mennesker som kommer i slike situasjoner, særlig fra det sentrale hierarkiet i Kirken. Dessuten kan man ofte stille spørsmålet om hvordan mannens rolle oppfattes av Kirkens ledere.

- Samtidig stiller vi selvsagt spørsmål ved abortloven i Norge. En lovgivning som legaliserer omkring 15 000 aborter pr. år, er ikke et sivilisert samfunn verdig. Det paradoksale er at man samtidig

gjør så mye for barnløse ektepar.

- NKKF har også vært opptatt av opplysning om AIDS?

- Ja, vi gikk i fjor sammen med Caritas Norge om å avholde et seminar om HIV/AIDS. Det var for oss en oppfølging av vedtak på en av kongressene i vårt verdensforbund WUCWO, World Union of Catholic Womens Organizations. WUCWO-kongressen hadde erklært AIDS for en prioritert oppgave. Det er forskjellige meninger om denne saken rundt omkring i verden, men vi ble på verdenskongressen altså enige om at dette måtte også kvinner ta seg av.

- Vårt seminar i Oslo i fjor sammen med Caritas Norge, som bl.a. "St.Olav" bragte reportasjer fra, ble da også støttet av norske helsemyndigheter. Så nyttig ble seminaret ansett for å være.

'Forsidedame', tegnet av NKKF-Nytts Sigrig G. Holm. Også St.Olavs lesere kjenner hennes strek(er).

Internasjonalt mangfold

- Du nevnte WUCWO. Hva betyr verdensorganisasjonen, og hvor aktiv er NKKF der?

- WUCWO er representert i over 60 land og har en medlemsmasse godt over 30 millioner katolske kvinner. I land med stor katolsk befolkning har nok en slik organisasjon stor betydning for kvinnene i Kirken. Jeg tenker spesielt på kvinnene i Afrika. Det å vite at WUCWO er en organisasjon som både har kontakt med Vatikanet og med de store internasjonale regjeringsorganisasjoner som FN med underorganisasjoner, Europarådet og tilsvarende organer i andre verdensdeler - gir trygghet for at katolske kvinner blir hørt, og at de ideer og saker som disse regjeringsorganisasjonene arbeider for, blir hørt og kommer til verdens katolske kvinner.

- Ved at WUCWO har status som NGO - Non Governmental Organisation - kan de påvirke regjeringsarbeidet. WUCWO oppfordrer også sine medlemsorganisasjoner til å påvirke sitt lands regjering, når det gjelder å ratifisere FN-konvensjoner, f.eks. Barnekonvensjonen og konvensjonen mot diskriminering av kvinner. For oss her i landet er dette ikke noe problem.

- Når det gjelder det vi norske og skandinaviske kvinner bidrar med ute i verden, er det først og fremst vårt syn på likestilling mellom menn og kvinner vi målbærer, og vi viser til hvorledes vi praktiserer det her i landet. Vi legger det frem i debattene. Med oss hjem igjen tar vi de oppgavene som WUCWO vedtar å arbeide med, som vi forså-

Fra bønn til festmåltider

Ber du for de sultne barna i Afrika? Det er bladet *Ny Horisont* som stiller spørsmålet. "Både ja og nei," svarer presten og artisten Bjørn Eidsvåg. "Jeg er livredd for at bønn skal bli en sovepute. For meg er det viktig å be Gud sette oss i stand til å hjelpe og la oss se hva vi kan gjøre. Vi kan ikke be om at Gud må gi dem mat og uten videre fortsette våre festmåltider."

Norges krisespsykiater: Ingerid Espelid Hovig!

For hva gjorde hun mellom Dagsrevyen og Kveldsaktuelt, mellom virvaret rundt EU-forhandlingene og alle de dystre spådommene om at norsk landbruk og fiske nå går fløyten? Jo, Ingerid Espelid Hovig laget hjemmebakst brød! Midt i den største turbulensen vår nasjon har stått overfor på tiår, sto hun og mikset og makset med solsikkefrø og tørrgjær, eltet og knadde og gnudde.

Katedralene: livsnødvendige!

"Det er livsnødvendig å befinne seg i katedralen, forholde seg til messen som kontinuerlig hendelse på jorden," sier Erik Hillestad, leder for Kirkelig Kulturverksted. "Vi må lære å handle rituelt. Gudstjenesten må få kvaliteter så vi kan suge kraft ut av den og tømme våre bekjennelser inn i den."

FÆDRELANDSVENNEN

Rønnaug Aaberg Andresen, katolikk siden 1978, stiller til gjenvalg som formann i NKKF for sin tredje periode. Hun er cand.jur., tidligere byråsjef og underdirektør i Sosialdepartementet, nå kontorsjef i helse- og sosialsektoren i Drammen kommune, gift med en lærer og har tre voksne sønner. Har deltatt på ILO-møter, møter i Europarådets regi og som rådgiver i internasjonale trygdespørsmål. Foto: Asker og Bærum Budstikke.

vidt selv er med på å vedta at WUCWO skal arbeide med.

- NKKF har gjennom årene sittet i WUCWOs styre. De siste 3 periodene har vært styremedlem i WUCWO vært Aimée Wedset.

Utfordring til biskopene

- NKKF sitter med representanter i bispedømmenes nyopprettede Pastoralråd. Hvilken betydning har det? Hvordan er kontakten med biskopene?

- Det er riktig at vi sitter i

Pastoralrådene i Oslo Katolske Bispedømme og i Trondheim Stift - Midt-Norge, men dessverre ikke i Tromsø Stift, Nord-Norge, sier Rønnaug Aaberg Andresen.

- Pastoralrådene er jo ment å skulle fungere som biskopenes fora for at de der kan høre legfolkets mening. NKKF representerer der halvparten av legfolkene i Norge, nemlig kvinnene. Hittil har jeg følelsen av å ha kunnet bidra noe i hvert fall på vegne av NKKF. Men spørsmålet mer generelt er hva som kommer ut av arbeidet som er ned-

lagt i Pastoralrådene. Meningen er vel at det skal støtte biskopene i deres hyrdeansvar? Jeg vil sette et spørsmålsteget ved om Pastoralrådene er blitt det de var ment å være. Har biskopene virkelig nytte av de råd som Pastoralrådet gir?

- Når det gjelder den direkte kontakt med biskopene, har vi i NKKFs styre god kontakt med biskopen i Oslo Katolske Bispedømme, naturlig nok, i og med at styret sitter i Oslo-regionen. Jeg er glad for at vi alltid kan komme til biskopen og få råd og svar på våre spørsmål, når vi selv føler at vi trenger det.

- Vi har også inntrykk av at de andre katolske biskopene i Norge ser med stor velvilje på NKKFs arbeid. Jeg skulle ønske at de katolske biskopene ville se seg tjent med å bruke NKKF i større grad for å nå ut til den delen av legfolket som vi representerer.

- NKKF har siden starten hatt geistlige rådgivere. Er dette en slags sensor fra Kirken eller en sjelsørger som holder oppbyggelige prekener?

- Ingen av delene, svarer Rønnaug Aaberg Andresen kjapt. - Det er en forutsetning i Den kanoniske rett at legmannsorganisasjoner skal ha en geistlig veileder. Det vi setter stor pris på ved vår nåværende geistlige rådgiver, pater Ronald Hölscher, er at han identifiserer seg så sterkt med NKKF at han en gang hadde en "slip of the tongue" og snakket om "vi katolske kvinner". Dessverre ser vi han ikke så ofte, fordi han mener at vi klarer oss uten ham.

Anglikansk exodus

Sist i april meldte *The Daily Telegraph* at fem engelske biskoper og 570 prester - alle medlemmer av den tradisjonalistiske gruppen *Forward in Faith* - aktet å gå over til den katolske kirke etter at *Church of England* har vedtatt presteavgift av kvinner: De har alle undertegnet en erklæring om at de godtar den katolske kirkes autoritet. "Tallet gir den første virkelige pekepinn om hvor stor den anglikanske exodus retning Roma vil bli," noterte avisen.

Skjerpet økumenisk profil

To katolske kirkefora har søkt om medlemskap i Norske Kirkeakademiers fellestråd, leste vi i *Vårt Land* for en tid siden i forbindelse med kirkeakademiens landsmøte. De to er St. Svithun kulturforum i Stavanger og Katolsk Forum i Trondheim. "Kirkeakademi-bevegelsen er økumenisk og de katolske kirkeakademiene vil være med på å gi bevegelsen en enda tydeligere felleskirkelig profil," sier generalsekretær Knut A. Rudjord.

Ifølge Rudjord er kirkeakademiarbeidet i klar vekst med flere arrangementer enn noensinne. Han ser dette i sammenheng med den økende åpenhet og interesse for kristendommen som kulturfaktor og en del av samfunnets arv.

Norske Kirkeakademiers fellestråd har 32 medlemmer, som i 1993 stod for til sammen 126 arrangementer, hvorav 62 kulturprogrammer av forskjellig slag, 33 programmer om samfunnsspørsmål og 31 om religion og kirke.

6

Unge kvinners engasjement etterlyses

- Kan du si litt om NKKFs strukturproblemer, som stadig dukker opp? Har enkeltmedlemmene i NKKF egentlig noen påvirkningsmulighet på styrets arbeid?

- Vår nåværende struktur med regioner og regionsledere ser jeg på som lite hensiktsmessig. Jeg ønsker en organisasjonsstruktur hvor NKKF-medlemmene i den enkelte menighet utgjør organisasjonsledene. Det henger sammen med mitt syn på NKKF som en organisasjon som først og fremst er til for å skape kontakt og spre informasjon.

- Spørsmålet om medinnflytelse har med økonomi å gjøre. Vi er ikke en type organisasjon hvor det enkelte medlem forventes å spille inn. De som virkelig mener noe, de skriver, ringer og snakker, men det er ikke så mange. Som et gledelig eksempel på tilbakemelding kan jeg nevne deltagelse i arrangementene på Kvinnenes Verdensbønnedag rundt i landet, hvor katolske kvinner deltok sammen med kvinner i andre kirkesamfunn.

- Hvorledes står det til med rekrutteringen av unge medlemmer?

- Den er helt elendig, innrømmer NKKF-formannen. Det er en erfaring vi deler med de fleste andre land. Det er vanskelig å få unge kvinner til å engasjere seg i NKKF. Jeg tror at hvis de unge katolske kvinnene kjente mer til de aktuelle og brennbare sakene NKKF arbeider med, ville de av egeninteresse melde seg inn og være med på å påvirke den retning vi følger, konkluderer Rønnaug Aaberg Andresen. ●

Caritas Internationalis i Bosnia: Vanskelig fremst

"Caritas Internationalis' hovedoppgave i Bosnia-Hercegovina har først og fremst vært å søke å få frem nødhjelp - ad de veier og omveier vi kunne finne. Men selvsagt tenker vi også på hvordan vi kan bidra til å bygge freden, sier svenske Per Byman, 'field monitor' i den katolske hjelpeorganisasjonen.

Han er invitert til å informere om Bosnia og Caritas på et møte i regi av den lille nordiske grenen av UCIP - Union Catholique Internationale de la Presse. Stedet er Marielund, Stockholm Stifts idylliske "trädgårdshus" ved Mälaren - det er siste helg i april og blond vårveld over spirende enger. Men kveldens emne er dystert.

Middelaldersk erobring

Gjennom sitt arbeid i felten har Byman fått lidelsen og fortvilelsen i Bosnia nær inn på livet, og han har sterke ord om råskapen og terroren. "Ser man krigen som en slags utløper av middelalderens erobringkriger - og det er noe slikt vi står overfor - blir bildet av konflikten slett ikke så komplisert som mange kommentatorer vil ha det til. Og den rå terroren blir høyst logisk: Den som har mest land, har mest makt, så det gjelder å skaffe seg mest land, uansett midler. I det perspektiv blir også den usigelige lidelse sivilbefolkningen utsettes for, noe høyst 'logisk': Det er bra at de lider, for så får de kjenne hvem som har makten! Så rått er det hele. Og så rå tale har etterhvert alle parter i striden lagt seg til."

Det utelukker ikke at noen er verre enn andre, eller at den ene av de tre parter har større skyld: Det

var tross alt serberne som begynte. Ca. 70 prosent av den serbiske økonomien går med til krigen, og det er vanskelig å få unntak fra embargoen. Ikke rart at nøden er enorm også på serbisk side. "Og også her er det de marginale gruppene som lider mest: barn og syke og gamle," noterer Per Byman.

Totalstyrte medier - frittalende biskoper

Men hva med historiske skillelinjer og motsetningsforhold? spør journalistene i salen og nevner stikkord av gammel og ny dato: Romerrikets og senere det ottomanske rikets grenser, muslimsk middelklasse i byene mot kristen landbygd, Den annen verdenskrig med Ustasja og tsjetniker. . .

"Selvsagt spiller også historien en rolle - ikke minst fordi den er blitt utnyttet til det ytterste av hensynsløse politikere," sier Byman. Han viser også til "balkansk mentalitet" som er ganske så "voldsom", og der "blodhevnstanken fremdeles er levende". Men han understreker at det også dreier seg om "et oerhørd propagandakrig" der de kroatiske medier faktisk er mer "styrt" enn de serbiske, hvor man har tillatt i hvert fall én opposisjonsavis. Et slags toleranse-alibi?

TV er den mest virkningsfulle

Ekte nestekjærlighet

Vi føler så ofte at at det vi gjør, bare er en dråpe i havet. Men nettopp denne dråpen ville mangle - om havet var en dråpe mindre. Jeg hører ikke til dem som satser på de store midler. Det er det enkelte menneske det kommer an på. Skal vi kunne formidle kjærlighet til folk, må vi komme nær innpå dem. Tenker vi i store tall, er det så lett å henge seg opp i nettopp tallene og helt miste av syne den kjærlighet og aktelse vi skal vise hvert enkelt menneske. Jeg tror på det som skjer fra menneske til menneske. For meg er hvert menneske Kristus, og da det bare finnes én Kristus, er dette menneske i dette øyeblikk det eneste i verden. *Mor Teresa i "Worte der Liebe", Verlag Herder 1993*

og forsoning

7

propagandakanalen, ikke bare på grunn av bildets makt, men også fordi det er lite penger blant folk til aviskjøp.. De katolske biskopene i området er modige, frittalende menn, understreker Byman. "En mann som biskopen av Mostar får ikke opptre på kroatisk TV - han har nemlig uttalt seg svært kritisk til kroatenes holdning til muslimene. Og biskop Komarica i Banja Luka, som er forblitt på sin post under helt ekstreme forhold, er en helt både hos muslimer og kroater, og erkebiskopen av Sarajevo er en av de få offentlige figurer i området som fremdeles nyter allmenn respekt."

Det hører med til bildet at biskopene hele tiden har gått mot en oppstyking av landet etter etniske skillelinjer - det er det samme som å innrømme nederlag overfor selve ideen om fredelig sameksistens. Samtidig har den etniske rensingen - og flukten fra den - nå holdt på så lenge at veien tilbake til et fredelig liv side om side innen det samme samfunn, slik det var før, synes stengt. "På landsbygden er 'rensingen' nå et faktum," ifølge Byman.

Vanskelig freds- og forsoningsarbeid

Han legger ikke skjul på at hjelpearbeidet har vært og er uhyre vanskelig - forteller om avstander på 30 mil som lett blir til både 80 og 90 fordi man omdirigeres, ikke får slippe frem, må lete seg frem ad omveier. Og han forteller om pilgrimsbyen Medjugorje, der jomfru Maria i over ti år skal ha fremført sitt fredsbud, men der viljen til å

dele med de mest nødlidende ikke helt har stått i forhold til den generøse nødhjelp som har strømmet til stedet fra svært mange hold - argumentet har til tider vært at "vi trenger mat til pilegrimene utenfra".

Men det verste av alt for en hjelpearbeider: følelsen av maktesløshet, av håpløshet. "Der det ser som mest håpløst ut, kan man få følelsen av at Caritas på en måte for-

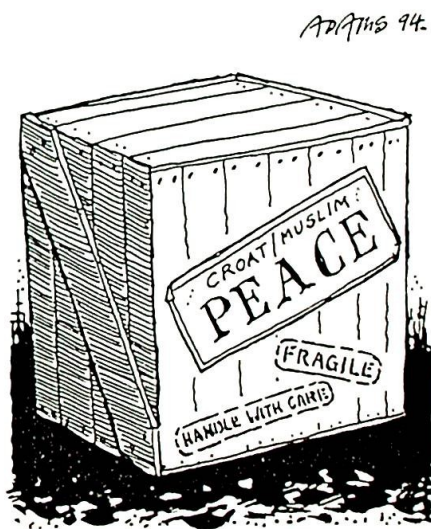
mellom vest og øst i byen - det vil si en håndsrekning fra den kroatiske til den muslimske delen av byen; om et "melkeprodukt-prosjekt" som skal skaffe arbeidsplasser i vest-Mostar og friske meieri-produkter i øst-Mostar hvor man knapt har sett slikt på over et år.

"Caritas har prioritert hjelp til muslimene," sier Byman.

Og han forteller om folks like fortvilte som heroiske innsats for å holde hverdagen gående og skape mening midt i meningsløs lidelse og nød; forteller om små 'kjellerskoler' som endelig skal få bøker og annet materiell takket være hjelp utenfra. For livet skal jo gå videre - skal det ikke?

"Det gjelder å få folk til å forstå at skal det bli noen fremtid, må de samarbeide," understreker Byman. Det er hovedprinsippet for Caritas' forsonings- og hjelpearbeid. "Og så må vi særlig satse på barn og unge, få dem til å legge krigsredsler og traumer bak seg, i den grad det er mulig - de har ennå muligheter. Det er ille å måtte si det, men den eldre generasjon synes langt på vei å være tapt."

Lett blir det ikke å hente den yngre generasjon "tilbake". Byman forteller om noen skolebarn som ble bedt om å synges en sang for hjelperne fra Caritas, og som "straks stemte i med en heller blodig kampsang. 'Nei, ikke noe slikt, men sanger, ordentlige sanger,' sa vi. Først etter flere forsøk og diverse hint lød endelig en barnesang av den sorten vi ønsket oss: en sang om kjærlighet og brorskap. Barna hadde nesten glemt den."

lenger lidelsen ved å holde folk i live," bekjenner Byman. Som ikke har noe løsningsforslag for fred og forsoning på lager: "Hadde jeg det, stod jeg ikke her."

Men som likevel ikke er uten håp. Han forteller om små freds- og forsoningsbidrag fra Caritas' side i Mostar-området, et område som har vært særlig hardt rammet. Forteller om hjelp til å få telefonnettet i gang

UKJ

Pavekritikk av FN-dokument

Pave Johannes Paul er sterkt kritisk til arbeidsdokumentet for den store FN-konferansen om befolkningsproblematikk som skal holdes i Kairo i september. "Jeg finner det foreliggende dokument meget foruroligende," sa paven i et møte i Vatikanet med Nafis Adik, leder for FN's fond for befolkningsproblematikk og generalsekretær for den forestående konferansen. Dokumentet betrakter befolkningsproblematikken "ut

politiske og ideologiske hensyn" og ser bort fra "de etiske sider ved saken". Paven minnet om at en målsetning eller strategi bare vil kunne gi gode resultater dersom den "respekterer det unike verd og de objektive behov hos de mennesker det hele angår".

Arbeidsdokumentet "ignorerer fullstendig Mexico-konferansens (1984) klare nei til å bruke abort som middel i familieplanleggingen", sa paven. Nå legges det opp til

å "fremme en internasjonalt anerkjent rett til abort for den som krever det, uten restriksjoner, uten hensyn til det ufødte barn". Dokumentets syn på seksualiteten er klart "individualistisk", og det "overser ekteskapet, som noe som hører fortiden til".

FN, andre hjelpeorganisasjoner og de enkelte lands regjeringer skal sørge for at de sosiale forhold er slik at det enkelte ektepar selv kan ta ansvarlige avgjørelser

Då eg i 1988 for første gong hørde gjete St. Patrick's Purgatory i Lough Derg, Irland, hadde eg vondt for å tru egne øyro: Fanst det verkeleg i dagens Europa ein valfartsstad der moderne pilegrimar frivillig gjennomgjekk forsakingar og pinsler i verste mellomalderstil? Men sidan 1988 har eg vitja Lough Derg fem gonger. Her fylgjer eit glimt frå denne irske "skirselden".

Det finst sikkert meir avsides plassar på jorda enn St. Patrick's Purgatory. Men på turen inn hit gjennom det bylgjande vest-irske landskapet med lyngmarker og torvmyrar får ein ei merkeleg kjensle av å leggja sivilisasjonen bak seg. Når ein endeleg er framme ved breidda av Lough Derg, "Raudsjøen", er det som verdens ende. Den store vassflata på ei halv mil i diameter er kransa av låge og audslege heiar. Utsynet ville vore fullstendig tomt om det ikkje var for ei hildring ute i bylgjene: Eit kompleks av store bygningar og ein ruvande basilika som synest å flyta på vatnet.

Dette er Station Island, målet for pilegrimané som kvar sommar i 1500 år har lagt ut på ein av dei mest spesielle valfartane i den kristne verda: Botsferdene til St. Patricks skirseld.

Berrføtt til botsseng og knelestein

Her står eg ein måndag morgon tidleg i juni. Ved stranda er ein parkeringsplass for privatbilar, ein snuplass med nokre ventande bussar og eit hus der eg for 15 pund har kjøpt meg det vesle tinnstykket som tener som billett til ferjetur og to døggers opphald på Station Island. Ein liten foldar fylgjer også med, og der står alt du treng å vita som pilegrim. Magen fortel meg at eit første krav alt er innfridd - å ha fasta frå føregåande midnatt.

Men større prøvingar er i vente! I tida byrjar båten å frakta pilegrimar til lands. Dei er ferdige med sin tørn. Forvirringami stig når eg ser dei glade ansikta. Så tek båten dei første av dagens kull ut til Station Island. Det er som ein port slår igjen bak oss.

Vi vert først viste til herbyrga. Menneses sovesalar er gamle og kummerlege med sine toetasjes jarnkøyer, halmmadrassar og ullteppe. Eg gjer som dei andre: Reier meg opp ei seng, tek av meg sko og sokkar, og tuslar berrføtt av garde med ekstra gensar og regntøy i ein berepose under armen. Det skal bli tysdag kveld innan vi ser sovesalen igjen.

Øya er lita. Fleire av bygningane står halvvegs uti vatnet. Til venstre for brygga ligg prestebustaden, og så fylgjer medsols det nye kvinneherbyrget, mannsherbyrget, den store kyrkja (basilikaen), nattelyet, det gamle kvinneherbyrget (no brukt som nattely, elles tomt) og endeleg den vesle Mariakyrkja attende ved brygga. Inne mellom desse bygningane ligg ein liten grasbakke med ein klokkestøpul på toppen. Mot nord går bakken over i eit slakt fallande steinet skarv, kanskje 15-20 meter langt.

Her ligg "the penitential beds", eller botssengene som vi kan kalla dei på norsk. Det er seks steinsirklar med opning. Dei er 2-3 meter i diameter og opp til 1 meter høge. Sirklane er å oppfatta som restar etter dei små igloo-for-

ma steinhusa som irske einebuuar bygde seg. Inne i midten av kvar sirkel står eit krusifiks. Der bergryggen sluttar, ligg to større sirklar i kvarandre, og her står det einaste treet på øya og kastar sine lauvtunge greiner utover som tak.

På same staden kjem ei lita vik inn frå aust, og det ligg knelesteinar uti det grunne vatnet. Mellom den siste dobbelsirkelen og basilikaen står den vesle steinpillaren med St. Patricks kross. På dette vesle området skal botsgangen skje. Vi er til saman 600 pilegrimar på øya.

Regnhyre og rosenkrans

Foldaren seier om første dag: "Complete three stations". Ein stasjon er ei vandringsrute og eit visst tal bønner som skal seiast. Bønene er Hill deg Maria, Fadervår og den korte trusvedkjeninga. Ein brukar rosenkrans til å halda talet. Etter eit besøk framfor sakramentet i basilikaen startar vandrainga ved St. Patricks kross og går dinest til St. Brigids kross i basilikaveggen. Deretter vandrar pilegrimen rundt basilikaen fire gonger og les heile rosenkransen.

Etter denne rolege opninga er turen komen til botssengene. Kvar sirkel skal tilbakeleggjast i fire etappar: Først går ein tre gonger rundt utanfor, så kneler ein ved opninga, så vandrar ein tre gonger rundt på innsida, og til sist kneler ein ved krossen i midten. For kvar etappe ber ein tre Fadervår, tre Hill deg Maria og ei trusvedkjening. Etter sirklane fylgjer liknande bønerekkjer ved vatnet i den vesle vika og til sist attende ved St. Patricks kross. Stasjonen endar der han byrja, framfor sakramentet i basilikaen. Det tek frå ein til halvannen time å gjennomføra ein slik stasjon.

Den norske pilegrimen står der med foldaren i handa og føler seg inderleg bortkomen. Kva åndeleg utbytte kan

om antall barn - det tilkommer ikke disse instansar å gripe inn i slikt som rettmessig er det enkelte ektepars ansvar.

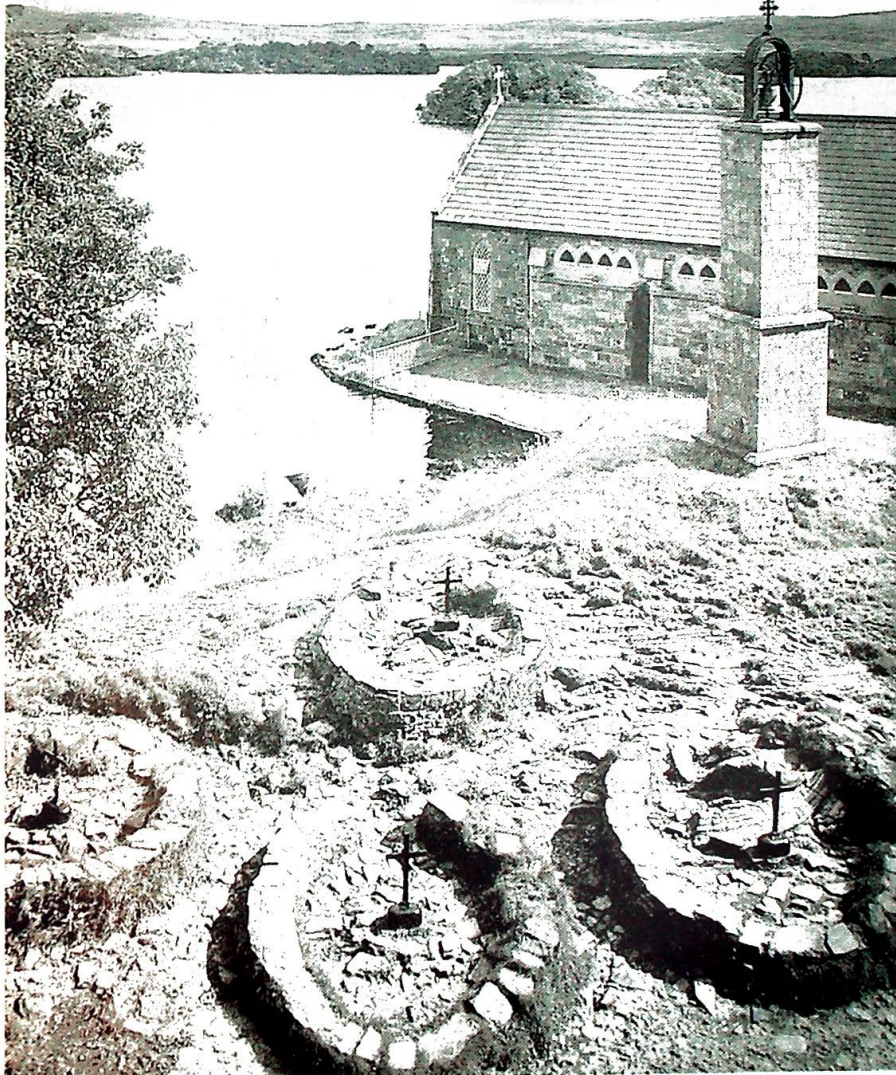
Paven viste også til at "det er vidtgående enighet om at en 'befolkningsstrategi' bare er en del av en overgripende utviklingsstrategi", som må gå ut på "rettferd og likhet og mulighet for folk til å leve i verdighet, harmoni og fred".

Kristen identitet bolverk mot islam

"Kvifor har Hellas ikkje bukka under for presset frå islam?" spør biskop Bjørn Bue i Stavanger Bispedømme-nytt. "Elles i dette området har islam sveipt bort kristendommen i land etter land. - Eg gjorde meg ein del refleksjonar omkring dette under eit studieopphald i Hellas i sommar. I Hellas tilhøyrrer pr dato bortot 95 prosent av folket den gresk-ortodokse kyrkja.

Mine egne funderingar over denne situasjonen klarna litt ved å oppleve 15. august,

festen for "Marias innsovning". Dette var ein nasjonal folkereligjøs fest, med sentral kristen liturgisk forankring. Eit møte med borgarmeisteren i Athen gav meg antydning av svar, ved å merka korleis han med stort frimod snakka om kristendommen og om den gresk-ortodokse kyrkja sin bærefunksjon i det greske samfunnet. Den kulturelle og verdimeslige forankringa har vore og er knytta til kristendommen. Dette har vore med på å skapa den identitet som har vore det bolverk islam ikkje kunne trengja igjennom."

Frå Lough Derg: Nokre av botssengene med den gamle Mariakyrkja i bakgrunnen.
Foto: Liam Blake

det gi å mumla bøner i tusental medan ein fastar og går berrføtt på skarpe steinar? Attpåtil er det veret å tenkja på. Regnbyene har byrja å gå tette, og det bles ulideleg frå nordvest. Iført full regnhyre kjempar eg i motvinden på sjøsida av basilikaen og held rosenk-

ransen med stivfrosne fingrar. Botssengene er sleipe og sølete.

I førstninga er eg så oppgitt at tårnene står i augo. Men sjå på dei andre: Dei strevar med føretaket sitt som om ingenting var, som om dei stelte i hagen eller gjekk på butikken. Snart

fell eg inn i deira rytme, og eit forunderleg indre samtalerom opnar seg.

Smertene og kulden dannar ein grunnstemning, men forstyrrar ikkje lenger. Kvar gong botssengene er tilbakelegde og eg er framme ved "the water's edge", skjer noko merkeleg. Eg stig uti det kalde vatnet, og det omsluttar føtene med ein sæl varme. Lidinga er vregnd. I det nyfødde overmotet vert tre stasjonar lett til både fem og seks innan skumringa senkar seg over våte, sårførte og uthungra pilegrimmar.

Nattevake og skriftemål

Under kveldsmessa er vi innandørs, og den flotte basilikaen og liturgien understrekar lyset og gleda. Men etter nattebønene og velsigninga tre timar seinare snur stemninga igjen. Andre døgn skuldet går til kvile, medan vi nykomarane sit igjen i kyrkja. Ein prest held ei innføring til nattevaka, og deretter vert vi overlatne til oss sjølve. Lyset er dempa, og ute er det svart. Den største prøvinga tek til. Fire stasjonar skal gjennomførast i løpet av natta. Dei vert bedne inne i kyrkja, med det same talet bøner og dei same vekslingane mellom gange og kneling som ute i botssengene. Det er teke ut førebedarar som les første helvta av kvar bøn, medan forsamlinga svarar resten. Førebedaren nemner heile tida kvar vi er: "Walking inside St. Brendan's bed". Tre hundre menneske i rørsle. Nokre går rundt midtgang og sidegang, andre att og fram i benkene. Kvar stasjon tek no rundt ein time, og deretter er det ein halv times pause.

Kyrkjedørene vert slegne opp, og den uvenlege nattevinden sveiper det dunkle rommet. Vakarane trekkjer ut i dei to nattelya og prøver å halda kvarandre oppe i samtale eller berre rørsle. Det er ulideleg kaldt alle stader. Trøytteleiken aukar på, og føter og kne verkar. Kulden set seg djupt i kroppen, særleg etter som det indre døgnuret

Yves Congar o.p. fyller nitti

Det er vel for tidlig å skrive det 20. århundrets teologi, men allerede nå er det klart at vårt århundre har frembragt en særdeles skapende og levende teologi, noterer det tyske tidsskriftet *Christ in der Gegenwart*. Og til vårt århundres helt store teologer hører utvilsomt dominikaneren Yves Congar som fylte 90 år den 13 april.

Congar bor i Paris, er lenket til rullestolen, men er fullstendig åndsfrisk og følger nøye med i det som rører seg i tiden. Hans bok om "Den Hellige Ånd" er blitt et standardverk (på tysk utgis den nå for tredje gang på Herder Verlag!). Hans tanker om legfolkets plass i kirken og om økumenikken er av skjelssettende betydning; dyp innsikt i den kirkelige tradisjon var bak-

grunnen for hans progressive syn.

I 1950-årene ble han, sammen med andre senere velkjente teologer, bl.a. de Lubac, midlertidig bragt til taushet av læreembetet i Roma, men ble senere tatt til nåde. Congar ble en av de teologer som virkelig kom til å prege Det 2. Vatikankonsil og den nyorientering det står for.

10

skur forbrenninga ned på sparebluss. Enkelte gir seg over og sovnar i benkene, andre kjenner utfordringa og kjempar innbitt vidare. Under den siste stasjonen mellom fem og seks på morgonen er bøna redusert til eit trassig viljesrop.

Eg er så forkomen av kulde at eg mest ikkje kan røra meg. Men ute har vinden løya. Det er stilt, og eg høyrer bylgjene på alle sider. Station Island kjennest som eit mørklagt skip utan framdrift, i ferd med å gå under. Men dawninga er no rett under synsranda.

Basilikaen vert gjord i stand til morgonmesse klokka halv sju, og vi gjer ei ufatteleg vendereis. Utanfor vindaugo på alle sider logar dagslyset opp. Det er som eldtunger slår ned frå sprekker over heile himmelkvelven. Varmen når oss atter. Kyrkja fyllest opp, og dei utkvilte er meir enn villige til å støtta og oppmuntra dei duppande nattevakarane. Den forrettande presten gjer også stans av og til, smilande, inntil andleta er oppoverende igjen.

I den nye dagen melder hovudspørsmålet seg med full tyngd: Kvifor er eg her? Valfarten er ei botsøving, og den knyter seg uløseleg til skriftemålet som vi har nådd no etter morgonmessa. Eit tital faste og besøkande prestar tek plass langs den lange kommunionsbenken og langs ytterveggene i basilikaen. Pilegrimskullet sit i benkene og ventar på tur. For dei fleste av oss er nok dette eit generalskriftemål, ein status over liv og levnet som vi sjeldan får tid til elles. Sjølvje møtet med presten er ribba for alt unødvendig rituale. Det er ingen hast, og godt er det, for korleis skal ein framføra sine hjertesaker på eit framant språk og i ein kontekst så fjern frå kvardagen heime? Kanhenda opplever du å sjå ting i uvant perspektiv, og få svar som du aldri venta.

Treng tilgjevinga å ha all denne sjølvpåtekne pinsla som haleheng? Eg må vedgå ei viss teologisk forvirring

denne morgonen i Lough Derg. Ved syndsforlatinga skal også ein dennesidig orden gjenopprettast, handgripeleg der det er moegeleg, i overført meining elles. Det kan ytast meir enn misferda tilseier, og i så fall kan botsoverskotet delast med andre. Tankerekkje fører oss ut i avlaten og det forunderlege rekneskapssystemet kyrkja har praktisert kring den. Men i St. Patricks skirseld er det ikkje snakk om dette. For mange er botsøvingane helt enkelt ei gåve attende til Gud, ei takkutan forsøk på bruk av mål og vekt. For andre er det ei handsrekning til andre menneske, eit ynskje om å bera bører som ikkje kan akslast på andre måtar enn denne. Og for alle er det vel ei Kristi etterlikning.

Tilbake til 400-talet?

Frå teologien er det ikkje langt til historia. Sjølv om handfaste prov manglar, tyder mange ting på at valfarten i Lough Derg går attende til den heilage Patricks tid, dvs. 400-talet. På ei større nabøy kalla Saints' Island, som i dag er tom og overgrodd, låg det eit kloster av den gamle irske typen. Herifrå vart valfarten administrert til vikingane (ja!) raserte det tidleg på 800-talet.

Men pilegrimane uteblei ikkje av den grunn. Valfarten var grunnlaget for at augustinarane i sin tur etablerte seg på Saints' Island på 1100-talet i eit kloster av "moderne" type. Og no byrja Lough Dergs stordomstid. Hugh av Saltrey, ein engelsk munk, forfatta

eit dokument som på kort tid vart spreidd over heile kristenverda. Her fortalde han historia om riddaren Owein som etter eit vidløftig liv søkte bot i Lough Derg. Under vakenatta i Patricks eremittgrotte på Station Island opna portane seg inn til skirselden, og han fekk jamvel eit glimt av himmel og helvete.

Denne soga kan ha gitt inspirasjon

både til Dantes komedie og Draumkvedet. Lough Derg segla opp som den fornemste valfartsstaden i Europa nest etter Santiago de Compostella. Her byrjar samstundes den doble tradisjonen i Lough Derg: Kontinental-europearar på jakt etter eksotiske opplevingar og syner, og vanlege irske pilegrimmar på si enkle og jordnære botsferd.

På 1500-talet la den engelske reformasjonen og gradvise okkupasjonen av Irland ei hindring for utlendingane, og St. Patricks skirseld skulle frå no av berre lutra irane. Men for ei lutring! Forsøka på å kvela valfarten toppa seg i 1632 då engelskmennene fordreiv munkane på Saint's Island, reiv alle bygningar og med slegger og spett knuste grotta, steinsirklane og alt av religiøs verdi på Station Island. Imens stansa pilegrimane ved breidda av sjøen og gjorde botsøvingane sine der. Eit intenst vakthald dei fylgjande åra hjelpte ikkje. Snart var dei truande på plass på øya igjen. Med fri katolsk religionsutøving igjen frå tidleg 1800-tal fekk Lough Derg sin moderne renesanse.

Saints' Island ligg framleis øyde, medan Station Island har vorte utrusta til å ta mot ein stor søknad av pilegrimmar. Herbyrga kan røma bortimot eit tusental pilegrimmar til kvar tid, og eit liknande tal får plass i basilikaen som stod ferdig i 1930-åra. 20-30.000 vitjar no St. Patrick's Purgatory årleg i sesongen frå 1. juni til 15. august.

Alle hovudtrekka i dagens valfart let seg spora attende til slutten av mellomalderen, og somme går tvillaust vidare tilbake til St. Patricks tid. Tradisjonane tyngjer ikkje. Tvert om blir ein slått av kor nesten genialt valfarten balanserer mellom det ekstreme og det overkomlege, mellom ånd og lekam, mellom konsentrasjon og kvile. Ei slik veksling er vi no komne til.

Vatikan-ja til kvinnelige ministranter!
Vatikanet har sagt ja til at jenter og voksne kvinner kan være ministranter. I et brev fra prefekten for Kongregasjonen for liturgi og sakramenter, kardinal Antonio Javierre Ortas, heter det at dette er "den autentiske tolkning av can. 230:2 i kirkeretten", og at spørsmålet hittil har vært et "dubium", det vil si uavklart. Ifølge Ortas ble bestemmelsen "bekreftet og promulgert" av pave Johannes Paul II den 11. juli 1992.

Hvorfor det har tatt slik tid med å offentliggjøre saken, er uklart, ifølge The Tablet.

Det tidligere forbud mot kvinnelig altertjeneste baserer seg på dokumentene "Liturgicae instructiones" fra 1970 og "Inestimabile donum" fra 1980 som uttrykkelig nedla forbud mot kvinnelige ministranter. Den nye kirkeretten av 1983 har ingen direkte referanser til saken, men i can. 2 heter det at "liturgiske lover som hittil har vært gjeldende, forblir gjeldende

med mindre de står i motsetning til lovens paragrafer".

Vatikanets klarsignal inneholder ikke noe pålegg om kvinnelige ministranter. "Det er opp til den enkelte biskop, etter å ha innhentet bispekonferansens syn, å ta en klok avgjørelse når det gjelder hans eget bispedømme," heter det i brevet fra kardinal Ortas.

Eit gjennombløytt nytestamente

Frå skriftemålet den andre dagen skifter valfarten fullstendig karakter. Pilegrimane får i stor grad fri frå dei ytre øvingane og påkjenningane - fasten rett nok unnateke. Det er tid for meditasjon, samtale eller sosialt samver, alt etter kva den einskilde måtte ynskja, så lenge ein berre ikkje gir etter for den snikande fienden, svevnen. Tryggast er det då å ha selskap. Er veret bra, sit mange ute, men elles kan ein nytta dei to nattelya eller opphaldsromet i det nye kvinneherbyrget.

På sistnemnde plass går eg i gang med å lesa Markus-evangeliet frå eit gjennombløytt nytestamente eg finn i regnjakka. Eg er framleis i traktene ved Genesaretsjøen då ein ung mann vil vita kor mykje klokka er. Vi kjem i prat, og det viser seg at han er gardbrukar frå Derry i Nord-Irland. Samtalen krinsar lenge kring undertrykking, men han klagar ikkje. Eg klagar derimot på kulden i Lough Derg, og han kan då opplysa at han fleire gonger har opplevd godver her. Då stig millionar smådjevlar opp av sjøen i form av knott og torturerer pilegrimane vakenatta gjennom. (Sidan fekk eg oppleve dette sjølv. Eg skal aldri meir klaga på surt ver).

Markus får fortelja vidare, og eg finn det påfallande korleis han dveler ved dei mange tusen som heile to gonger skal mettast iøydemarka. I Jerusalem kjem ei enkje bortåt meg og vil vita kvar eg er ifrå. Korleis ser ho at eg er utlending? Eg snur samtalen. Etter mykje strev får eg lokka utav henne at ho har gjesta Lough Derg kvart år i heile sitt vaksne liv. Kvifor? "I have a debt to pay," svarar ho gåtefullt og konsentrerer seg om strikkesmaskene. Var det den same enkja som rett etterpå gjekk framom tempelkista? Deretter har eg som ei aning av å ha vore i Getsemane, men vaknar av ein

gamal dublinar som ristar meg venleg: "You closed your eyes". Klokka har slått tre på ettermiddagen, og det er krossvegandakt i kyrkja.

Markus var inne på det: Korleis mettar ein pilegrimane i Lough Derg? Valfarten varer i tre døger frå midnatt til midnatt, altså monaleg lenger enn opphaldet på Station Island i to døger frå føremiddag til føremiddag. Fasten gjeld tvers gjennom den ytre period

en, og det er då berre tillate med eitt måltid pr. dag. Måltidet består av svart te eller kaffi og rista brød utan smør eller pålegg. Brødet kan bytast ut med ein type grov havrekjeks som er spesiell for Lough Derg, og som nok inneheld meir næring, men smakar så ille at dei fleste held seg til "toast". Utanom dette måltidet kan ein drikka vatn så lenge ein er i Lough Derg, og dessutan vanlege leskedrikkar etter ein er komen i land igjen.

La det vera sagt: Fasten høyrer til det overkomelege ved valfarten. Plagene med tom mage fortek seg alt første dagen. Det eine spartanske måltidet vert servert på ettermiddagstid i matsalen i det nye kvinneherbyrget. Det er verdt å gå dit, om ikkje anna så for varmen, også den menneskelege. Over den rykande teen tør folk opp, og praten går livleg. Vil du vita meir om korleis medpilegrimane dine har funne vegen hit, er langborda i matsalen ein av stadene. Men du må tola å blir utspurd sjølv også!

Kva eg fekk?

Etter den siste gudstenesta tysdagen kl. 22 er det leggetid, og det går fort å koma seg under lakna og ullteppa i den knirkande jamsenga på sovesalen. Men svevnen dryer. Langsamt vinn kroppen tilbake dei botnklaka beina, og med varmen kjem smertene. Så daudtrøytt eg er, har eg knapt inntrykk av å ha sove når sola brått fløymer inn vindau-

go, klokka er seks onsdag morgon og det berre manglar halvtimen til ottemessa. Men stemninga er høg, endå mykje høgare enn for eitt døger sidan. Etter gudstenesta gjenstår den siste stasjonen. Solskin og frisk vind hjelper på. Ånda er villig som aldri før, og konsentrasjonen verkar perfekt etter så mykje øving og eit grann kvile. Men kjøtet er no så skrøpeleg at kvart steg er ei overvinning, og dei siste smertefrie knelestillingane er forlengst oppbrukte. Objektivt sett er kanskje dette den verste timen under heile opphaldet i Lough Derg. Men gleda og optimismen overdøyer alt.

Eg går til sovesalen igjen og ryddar sengetøyet. Sekken vert pakka, og sko og sokkar henta fram under køya. Dei maltrakterte føtene kan vaskast for blod og søle, koma i reine sokkar og lindrande sko. Eg hadde aldri trudd at nett dette steget attende i det normale skulle opplevast så stort.

Ventetida på bryggja går fort. Folk er glade, opne, pratsame. Prestane kjem og blandar seg i hopen, og helsar på kvar og ein til avskil når båten omsider er klar for avgang. Over bylgjeskvalp og motordur stemmer pilgrimane i med "Hail Glorious St. Patrick". I det vi stig i land, kjem den første regnbya, men folk ler og ropar muntre farvel til kvarandre. Gleda? Brått ser eg meg som i ein spegel frå måndagsmorgonen.

Kva fekk eg i Lough Derg? Ei heilt spesiell naturoppleving. Møte med eit flott folkeferd. Openberinga av ein særmerkt katolsk kristendom der heroismen er verkeleg og på same tid høyrer kvardagsmenneska til. Ei oppleving av lidinga frå ein kant er aldri haddedrøymt om. Og ei svært handgripleg lita røynsle på toppen av dette: At det ikkje finst nokon kaldare stad enn den irske skirselden.

Fra "Bønnebogen":

Herre, jeg takker deg for muslimene og hinduene og for alle mine venner blant dem. Hver gang vi enkeltvis møter deg i bønn, gjør du oss til bedre kristne, bedre muslimer og bedre hinduer. Gi oss alle troens gave, så vi kan se deg. Amen.

Mor Teresa

De fleste av oss vet at islam er på fremmarsj, samtidig er det bildet nordmenn flest har av islam, tegnet i dystre farger. Men hva vet vi egentlig om islamsk tro? Og hvor finner vi en balansert og nyansert fremstilling av den?

Vår anmelder *Bernt Eidsvig* har funnet den: *Islams hus* av religionshistorikeren *Kari Vogt*.

De fleste av oss vet at islam er på fremmarsj. I løpet av de siste årene er islamsk lovgivning gjennomført i Iran, Pakistan og Sudan; i Vest-Europa bor det 10 millioner muslimer - ja, selv i Norge er den muslimske minoritet ikke lenger til å overse. Og i Vesten har et par hundretusen mennesker, uten noen som helst form for ytre press, konvertert til islam. Med rette spør vi oss hva denne livskraft kommer av.

Det bildet de fleste nordmenn har av islam, er tegnet i dystre farger. Man tenker på ayatollah Khomeini og hans revolusjon, på henrettelse av mennesker som har gått over til en annen religion, på dødsdom *in absentia* av en internasjonalt kjent forfatter, på forsøk på å henrette en norsk forlegger. En mistanke om at dette ikke er hele sannheten om islam stilles nok allikevel av mange.

Norske katolikker kan kanskje huske en tid - for ikke svært lenge siden - da katolisismen ble fremstilt som korstog, Bartolomeus-natt, inkvisisjon og jesuitter som lot mål hellige midler. Det var sannheter i det bildet, men ikke sannhet. Vi skulle derfor ikke være blind for at det katolske skremmebilde for manges vedkommende er erstattet

av et muslimsk. Hvor finner vi en balansert fremstilling av islam?

Balansert og nyansert

Religionshistorikeren *Kari Vogt* ved Universitetet i Oslo regnes som en av våre fremste eksperter på islam. Hun har skrevet en kortfattet innføring i muslimsk tro og praksis (272 s., litteratur og noter inkludert): *Islams hus*. Tittelen henspiller på muslimenes forestilling om verdens todeling, "islams hus",

som er båret av troens fem søyler, og "krigens hus", hvor islamsk rett ikke hersker. De troende regner islam som synonym for rettferdighet og orden; kaos og lovløshet er det eneste alternativ. Fred og forståelse mellom de to hus synes utelukkert.

For det utrenede øre er de islamske begreper på arabisk temmelig forvirrende. Dette er forfatteren tydeligvis på det rene med, og velger å begynne boken med fire inter-

vjuer med representanter for forskjellige strømninger innenfor religionen. Hun starter med Mohammed Arkoun, professor i islamsk filosofi ved Sorbonne-universitetet i Paris, som har markert seg som en klar kritiker av militante retninger innen islam. Det er ikke mulig å lese hans svar på *Kari Vogts* spørsmål uten å bli ansporet til å revidere gjengse fordommer.

Nyanser blir man også - til egen overraskelse - tvunget til å se i intervjuene med tilhengere av politisert islam, f.eks. når det gjelder kvinnes rettigheter. Når man så begynner på den historiske og teologiske del av boken, vet man allerede at islam ikke er en monolitisk trosretning. Ja, det må *Kari Vogt* ønske å føre leseren frem til, er åpenhet underbygget av viden: "For hvem taler på islams vegne? Islam har mange stemmer. Noen er mer høyrøstede enn andre. Vi gjør klokt i lytte til flest mulig (s. 253)."

Den katolske kirke tok i Det annet Vatikankonsil de første forsiktede skritt i retning av dialog og forståelse mellom kristendom og islam:

"Om det i tidens løp har vært tallrike stridigheter og meget fiendskap mellom de kristne og muhammedanerne, så oppfordrer dette hellige kirkemøte alle til å glemme det som har vært, til oppriktig å øve seg i gjensidig forståelse og til i fellesskap å forsvare og fremme den sosiale rettferdighet, de etiske verdier og friheten for alle mennesker" (fra *Om kirkens forhold til de ikke-kristne religioner*).

Her fremholder *Kari Vogt* at muslimene godtar adskillig av den

Vestlig dekadense

"Jeg kjenner muslimske intellektuelle som ser på vår kultur som dekadent, en kultur som bikker på avgrunnens rand," sier islameksperten Kari Vogt til bladet *Forskning*. "Alle våre grunnleggende verdier er i faresonen. Slike samfunn vil ikke overleve, hevder de. Vi på vår side er vant til å male frem skremmebilder av islam, det går på nesten mytologiske størrelser i vår bevissthet... Nå erstatte islam kommunismen som fiendebilde."

Økumenisk i Moskva til sommeren

"Kristen tro og menneskelig fiendskap" blir temaet for et større økumenisk møte i Moskva til sommeren der man vil se på hva kristendommen kan bidra med for å finne løsninger på de etniske og nasjonale problemer i det tidligere Sovjet. Både det russisk-ortodokse Moskvapatriarkatet og den katolske kirke står bak arrangementet sammen med Unionen av evangeliske kristne og Føderasjonen av russiske baptister.

"Bare det at vi nå skal sitte sammen rundt bordet og snakke om alle disse etniske og interreligiøse konfliktene, er en god ting i seg selv," sier den katolske erkebiskopen av Moskva, Tadeusz Kondrusiewicz, apostolisk administrator for det "europaiske Russland". Kirkene i det tidligere Sovjet står overfor enorme utfordringer på grunn av det økonomiske og sosiale sammenbrudd i området. CATHOLIC HERALD

kristne arv, og gir jøder og kristne rett til, riktignok med klare begrensninger, å praktisere sin tro. En lignende toleranse fra de kristnes side var lenge ikke til stede. Vanskeligheten med en dialog, som skulle få representanter for islams hovedstrømninger i tale, syntes å være treenighetslæren og Kristusdogmene. Muslimene mener at disse er uforenlig med en absolutt monoteisme.

I denne sammenheng er det nærliggende å nevne en arbeidsgruppe om kristne, muslimer og menneskerettighetene nedsatt av Den tyske bispekonferanse. Innstillingen ble avgitt i november 1992 i form av et høyst leseverdige dokument (kan bestilles fra *Zentralstelle Weltkirche der Deutschen Bischofskonferenz*, Kaiserstr. 163, D-5300 Bonn 1). Her analyseres konfliktområdet mellom *sharia* (islamsk lov) og menneskerettighetene. I konklusjonene antydes det forsiktig at mulighetene for en "skrittvis, pragmatisk 'forsoning' mellom de to begreper ikke skulle ringeaktes". - Disse spørsmål er imidlertid for spekulative til å falle innefor rammen av "Islams hus".

Ingen moralisering

Det må ha vært umulig å skrive en bok om islam på norsk uten å ha nordmenns fordommer *in mente*. Derfor må det bemerkes at forfatteren ikke faller for fristelsen til å moralisere, men forutsetter at leseren holder det samme saklighetsnivå som hun. De metodiske vanskeligheter er omtrent de samme som for faget konfesjonskunnskap. Professor Einar Molland sa at han i sin

"Konfesjonskunnskap" ikke hare hadde som mål å gi en mest mulig objektiv fremstilling av de forskjellige kristne trossamfunn, men også ville at medlemmene av disse kirker skulle være tilfreds med hans tekst. Kari Vogt har nok hatt en enda vanskeligere oppgave med sin

bok, men det ville overraske meg om ikke muslimske lesere kjente seg igjen i "Islams hus".

Kari Vogt:
Islams hus.
Verdensreligion på fremmarsj.
J.W. Cappelens Forlag 1993.

Tettpakket dagsorden for bispekonferansen

Mange viktige saker stod på dagsordenen under Den nordiske bispekonferanses vårmøte på Magleås utenfor København fra 22.-27. april (ett av dem, FN's store befolkningskonferanse til høsten, stod allerede på listen over stoff til neste nr. av *St.Olav*). I denne omgang tillater hverken tid eller plass annet enn et par stikkord fra møtereferatet.

Emnet for den innledende studiedag var denne gang kirkens omsorg for eldre og syke. Tre kvinner var invitert for å informere biskopene om forskjellige aspekter: Dr. Christine Morris, Sverige, tok utgangspunkt i medisinske aspekter ved terminal sykdom og død - hun informerte bl.a. om 'hospice-bevegelsen' og dens målsetting. Fra Norge bidro Ellen Lyng med de erfaringer Franciskushjelpen har fra årelangt arbeid for pleietrengende eldre og terminalt syke, mens Eva Nordentoft fra Danmark kom med betraktninger over hvilke oppgaver det å eldes fører med seg.

Hjelpebiskop William Kenney,

Stockholm, orienterte om de offisielle forhåndsdokumenter til FN's befolkningskonferanse; de er heller mangelfulle sett med katolske øyne. Biskopene diskuterte hvordan man skal bevisstgjøre katolikker om kirkens holdning til disse spørsmålene. Formannen i den tyske bispekonferanse, biskop Karl Lehmann av Mainz, var gjest og foredragsholder ved møtet - hans emner var encyklikaen "Veritatis splendor" og et hyrdebrev fra de tyske biskoper ved øvre Rhinen om "sjelesorg for mennesker med ødelagte ekteskap, for skilte og gjen-gifte skilte".

Også de unge stod på dagsordene og vil bli hovedpost ved en senere anledning. Under punktet "enkeltopplysninger" tør skrevet av 15.3.94 fra Kongregasjonen for liturgi og sakramenter om at det nå er tillatt med kvinnelige ministranter, være blant de mer gledelige - også for ungdommen. Det som lenge har vært praksis mange steder både her hjemme og ute, har nå, endelig, fått Romas velsignelse.

Økumenisk "fair play"

Det går mot tøværstider i forholdet mellom den russisk-ortodokse og den katolske kirke. Nå har de to gjort en avtale om gjensidig utveksling av informasjon. Det skjedde under et møte i Genève nylig mellom metropolitt Kyrill, lederen for Moskvpatriarkatets utenlandskontor, og kardinal Edward Cassidy, leder for Vatikanets Enhetsråd - det første møte på så høyt plan mellom de to kirker på to år.

Ifølge møtekommunikatet foregikk det

hele i "stor åpenhet og gjensidig fortrolighet", og man håper at den gjensidige informasjon vil bidra til å rydde av veien vanskeligheter på lokalplanet. Begge parter lover å gjøre sitt for å overholde prinsippene om "fair play" og samarbeid som ble nedfelt i direktivene fra den katolsk-ortodokse dialogkommisjon fra 1993. Et ledd i dette arbeidet blir halvårlige møter mellom metropolitt Kyrill og kardinal Cassidy.

CHRIST IN DER GEGENWART

Guatemala: psykoterror mot dommere
Selv om regjeringen i Guatemala er valgt på demokratisk grunnlag, og president Leon Capiro anses som et "aktverdig menneske" og en renhårig politiker, er landets rettsvesen fremdeles under sterkt press fra dødsskvadronene og det militære. Etter ti år med hardt militærdiktatur er det fremdeles ikke indre fred i landet, heter det i klartekst fra Menneskerettighetskontoret til erkebispedømmet Guatemala.

- Det er ikke lett å gjøre seg noe klart bilde av den ortodokse kirkes situasjon i den nye store forvirringens Russland, noterer *Gunnel Vallquist*. Forventingene til og oppslutningen om kirken er stor, men den er dårlig rustet til å innfri forventningspresset. Moskvpatriarkatets uoppgjorte nærkontakt med kommunistregimet, indre splittelser samt fraksjoner med ultranasjonalistiske og antisemittiske trekk, gjør ikke saken bedre. Talsmenn for fornyelse og oppgjør med fortiden finnes, men har det ikke lett.

Et av de mest påfallende trekk i den nye store forvirringens Russland er religionens tilbakekomst, på bred, men uryddig front. Kommunismens store eksperiment: å erstatte kristendommen med en marxistisk tros lære med tilliggende revolusjonær helgendyrking, har mislykkes ganske grundig. Og det til tross for at revolusjonens arkitekter hadde uttenkt det hele så snedig da de oppfant den 'sosialistiske' erstatning for folkets opium: Ikonenes rolle ble overtatt av allestedsnærværende idolportretter i kjempeformat, og søndagsliturgien erstattet av politiske stormøter og demonstrasjoner med rituelle slagord. Konstruksjonen fungerte lenge nok, men ble underminert innenfra helt til den falt sammen - og fallet ble stort.

Dårlig rustet til å møte forventningene

Den russisk-ortodokse kirke klarte å overleve de siste sytti årene til tross for at titusener av prester og biskoper mistet livet, tusen klostre ble stengt, og flertallet av kirkene rasert eller overført til andre, ofte fornedrende funksjoner. Kirken lever fremdeles, men den er svekket og uforberedt på det ansvar som plutselig er blitt den til del, med forventinger både fra folket og staten om at kirken, som landets eneste faktisk bestående og fungerende institusjon, effektivt skal bidra til gjenopp-

byggingen av samfunnet og moralsk fornyelse av folket.

Tilstrømningen til kirken har vært kolossal i de senere år. Det begynte allerede på 70-tallet da grupper av intellektuelle og studenter dannet studiesirkler i filosofi og religion; en del lot seg i hemmelighet døpe og satte dermed både sin egen karriere og sine barns utdanning på spill. I og med *glasnost* lettet det ideologiske trykket, og da tusenårsjubileet for 'Russlands dåp' ble feiret i 1988, stod kirkedørene vidåpne. Gleden var stor, men bekymringene lot ikke vente på seg.

Det er ikke lett å gjøre seg et klart bilde av den russiske kirkes situasjon. En god hjelp i så måte finnes i det særdeles informative tidsskriftet *Glaube in der 2. Welt*, som utkommer i Sveits. Det bringer hver måned såvel nyhetsmateriale om kirker og menigheter i de tidligere sovjetdominerte landene som gedigne bakgrunnsstudier. Det skiller seg ut ved sin store objektivitet, og det er umulig - ut fra tekstene - å avgjøre hvilken konfesjon de forskjellige forfattere tilhører. Det samlede inntrykk man har fått etter å ha fulgt med i tidsskriftet et par år, er dessverre ganske mørkt. Utviklingen bekrefter det bildet som *Thomas Ross* og *Adolf Hampels* bok *Gott in Russland* (Carl Hanser Verlag 1992) formidler av dyp indre splittelse i den russiske kirke, en split-

telse som delvis speiler den som råder i samfunnet forøvrig.

Mangelen på prester er kanskje det mest følbare problemet, både kvantitativt og kvalitativt. Kandidatene strømmet riktignok til, men utdannelsen tar tid, og det er mangel på kompetente lærerkrefter. En annen bekymring er at i det kriserammede russiske samfunnet er presteyrket blitt attraktivt og lokker til og med til seg en del kandidater med tvilsom motivasjon. Ross og Hempel konstaterer at flertallet av de russisk-ortodokse prestene "er primitive og udannet og befinner seg på et nivå som vestkirkens presteskap selv ikke i sine værste nedgangsperioder sank ned til". Intervjuer med navngitte (og velkjente) russiske kirkemenn bestyrker dette inntrykket.

Den uoppgjorte fortid

Situasjonen forverres ytterligere ved det dårlige rykte som stadig hefter ved adskillige av kirkens biskoper og dermed ved kirken som sådan. Det er også kjent at de prestene som under kommunistregimet fikk tillatelse til å reise ut og delta i det økumeniske arbeidet, aksepterte å fungere som profesjonelle forsvarsadvokater for regimet: De nektet alltid at kirken ble undertrykket og de troende forfulgt. At Kirkenes Verdensråd i stor utstrekning svelget - eller for den økumeniske husfredens skyld - lot som de svelget disse løgnerne, bidrog til at forfølgelsene kunne fortsette så lenge som de gjorde, uforstyrret av protester utenfra.

Moskvpatriarkatets rykte for medløperi har gjort at store deler av den russiske kirke har skilt seg ut fra fellesskapet. Den største fraksjonen er den såkalte 'Kirken utenfor grensene', som har sitt styrende sentrum i Amerika. Den har nå gjenetablert seg i Russland med tre biskoper som har fått følge av et hundretalls prester fra Moskvpatriarkatet samt deres menigheter.

Særlig er dommere i saker som gjelder brudd mot menneskerettighetene utsatt for utilbørlig press. Et ferskt eksempel, blant mange: Nylig ble Youlanda Perez Riun, dommer i Chimaltenango, oppfordret til å si opp sin stilling fordi hun i en sak ville la en fengslet mann komme til orde. Bak oppfordringen stod både offentlige instanser og aviser og faktisk også presidenten selv. Han er tidligere menneskerettighetsforsvarer.

CHRIST IN DER GEGENWART

Nedslående statistikk fra Guatemala
Ifølge den katolske kirkes Menneskerettighetskontor i Guatemala økte antall krenkelser av disse rettighetene med hele 54 prosent i 1993. I alt registrerte kontoret 1322 krenkelser i fjor. Tallene fordeler seg slik: 248 henrettelser uten lov og dom, 427 mord, 255 overgrep mot liv og eiendom, 359 dødstrusler og 45 tilfeller av bortførelse ved vold.

I tillegg til de temmelig fritt operende dødsskvadronene representerer selve landets maktstruktur den største trussel mot menneskerettighetene i Guatemala, heter det i Menneskerettighetskontorets rapport. Som noterer at det er sjelden krenkelser av menneskerettighetene får noe rettslig etterspill.

HERDER KORRESPONDENZ

Grunnproblemet, som aldri er blitt løst, er den russiske kirkes altfor nære tilknytning til staten i hvis tøyler den alltid har gått, på tsarens tid som under kommunistregimet. Man taler alltid om 'symfonien' som et ideal: altså et organisk samspill mellom stat og kirke der ingen av partene trenger seg inn på den annens område - greit nok, men når så man dette ideal virkeliggjort? Vestkirken er velkjent med dilemmaet helt siden middelalderens investiturstrider.

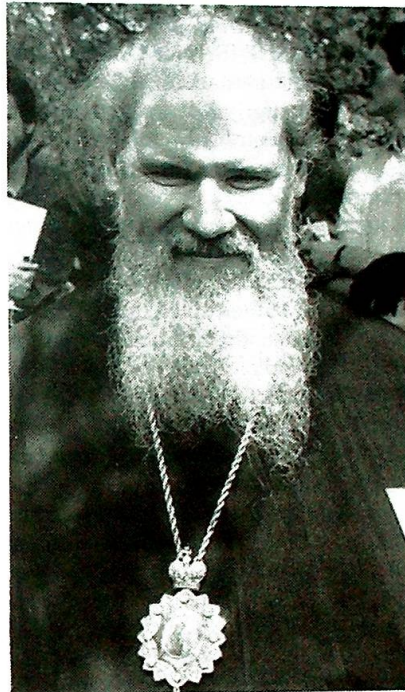
Forholdet til katolikkene

Men det er ikke bare eksilkirken som skaper splittelse i den russiske kristenhet. Den katolske kirkes nærvær er også et uroelement. Katolikkene beskyldes for å bedrive proselyttisme, og det forekommer sikkert. Dessuten begikk Roma selv en utilgivelig fadese da man tilsatte biskoper - fremfor alt en erkebiskop i selveste Moskva - uten en gang å ha underrettet patriarkatet om saken, noe som burde vært selvsagt, særlig fordi de to kirkene hadde hatt et spesielt godt forhold til hverandre helt siden Det 2. Vatikankonsil. Dette skritt ble oppfattet som en provokasjon og bidro i høyeste grad til en rask klimaforverring mellom den katolske kirke og de ortodokse kirker.

Det hjelper ikke mye at paven på den ene side i et brev til alle menighetene uttrykkelig har forbudt all proselyttisme, og at på den annen side de millioner katolikker som finnes på russisk område, rimeligvis har rett til prester og biskoper - mistroen er der og forværres ved det faktum at den katolske kirke ved sin blotte eksistens nå som før tiltrekker seg en del intellektuelle, ettersom dens prester er velutdannede og politisk ukompromitterte.

Sektene: en kulturell katastrofe

Verre enn både katolikker og skismatiske ortodokse er dog de vestlige sek-

Alexij II - før han for noen år siden ble leder for Moskvapatriarkatet, ingen lett stilling i "det nye forvirringens Russland". Foto: KNA

ter som, ofte med rikelige økonomiske midler, oversvømmer landet med en fremmed og vulgær propaganda. Her er det virkelig tale om en kulturell katastrofe som truer en arv av umistelig åndelig og kirkelig kultur, en livsform som er ett med Russlands hele historie frem til vårt århundre.

Men det finnes også avarter innen den ortodokse tradisjon: sekter av skremmende art med sin egen Messias, med hysterisk forkynnelse om verdens umiddelbare undergang og hensynsløse vervingsmetoder.

Ultranasjonalistiske og antisemittiske tendenser

Foruroligende er også den tiltrekningskraft som ultranasjonalistiske og anti-

semittiske tendenser utøver ikke bare på sekteriske ortodokse, men også på kretser innen Moskvapatriarkatet. Et ledende navn her er metropolit Joann av Sankt Petersburg, som under kommunistregimet ble kjent som en av kirkens modigste motstandsmenn. Nå er andre sider ved ham kommet frem: Han henviser rett ut til "Sions vises protokoll" (at "visen" er en forfalskning, er stort sett ukjent i Russland), taler om en verdensomspennende sammensvergelse mot det hellige Russland og fordømmer den vestlige kultursmiten. Patriark Alexij har forbudt kirkens forlag og presseorganer å publisere metropolitens skrifter, og kulturpersonligheter i Sankt Petersburg har høyt og tydelig protestert mot sin overhyrdes fremferd, men metropolitene lar seg ikke bringe til taushet.

Antisemittismen har alltid vært en stygg flekk på den russiske ortodoksi. Tidligere var påskepogromer vanlige, dessverre ofte inspirert av tekster fra Den stille ukes gudstjenester. I dag er en gruppe munkar i det berømte Treenighetsklosteret i Sergiev Posad (tidligere Zagorsk) beskjeftiget med å produsere antisemittisk litteratur som spres via kirkelige bokhandlere og kiosker. I ett av disse dokumentene, publisert i *Glaube in der 2. Welt* (nr 7-8, 1993), oppfordres det til bønn om redning fra "det grusomme jødiske åket", om "beskyttelse mot jødiske ritualmord" og mot "den rasende jødiske djevelen". Patriark Alexij tar avstand fra hele denne retningen og holdt forøvrig ved et besøk i USA en meget oppsiktsvekkende tale til de amerikanske rabbinere der ledemotivet var "deres profeter er våre profeter". Ved hjemkomsten måtte han tåle adskillig kritikk.

Et sannhetsvitne: Alexander Men

Den kirkelige situasjon i Russland ter seg altså betydelig mørkere en man

Kirken og Afrikas kvinner

Kvinnene må være med når avgjørelser skal tas som angår dem, både på menighets-, bispedømme- og bispekonferansenivå, understreket biskop John Njue av Embu i Kenya under særsynoden om Afrika som fant sted i Roma 10.april til 8.mai. Kirkelige tjenester som kvinner kan utføre, bør defineres og etableres (i dagens Afrika spiller kvinnene hovedrollen innen katekese); kvinner bør kunne lede ordets gudstjeneste der prest mangler; kompetente,

modne kvinner bør undervise på alle nivåer innen presteutdannelsen - som en motvekt mot en isolasjon som lett kan føre til pinlige og smertefulle opplevelser når de nybakke prester skal ut i det virkelige liv.

Biskop Njue anbefalte også at de tilstedeværende kvinnelige observatører burde få komme til ord under selve synoden slik at deres syn kunne innarbeides i synodens sluttokument.

THE TABLET

Riter og inkulturasjon.

Kardinal Hyacinthe Thiandoum understreket i sitt synodeinnlegg at spesielle afrikanske riter ikke er noe som "innrømmes oss, men noe vi har vår fulle rett til". Troskongregasjonens kardinal Ratzinger på sin side minnet bl.a. om at inkulturasjon har sine grenser: Kristus ble ganske riktig menneske på et bestemt sted og en bestemt tid og gikk inn i sin tids kultur, men han omformet den også.

THE TABLET

16

kunne tro da frihetens time slo, og religionen på nytt kunne tre frem i lyset. Men det finnes også kraftfulle profeter, solide forkynnere og erfarne ledere, og til dem søker store menneskemengder, ikke minst de intellektuelle. En slik prest var Alexander Men, som i tretti år virket som utrettelig sjelesørger for utallige søkende mennesker. Han var både naturviter og fremstående teolog med et omfattende religionshistorisk forfatterskap, en lysende predikant som trakk til seg store tilhørerskarer. Han ble myrdet en septemberdag 1990 på vei til kirken, og hvem som stod bak, er aldri blitt klarlagt.

Fader Men var en kontroversiell prest, like elsket som hatet. KGB hadde alltid trakassert ham, men også innen mektige kirkelige kretser var han dårlig ansett, både på grunn av sine krav om fornyelse i kirken, sine moderne idéer og sin økumeniske innstilling. Hans jødiske bakgrunn kan ha provosert antisemitter både innenfor og utenfor kirken. Etter sin død er Alexander Men blitt internasjonalt kjent: En vakker og rikt illustrert biografi er utkommet på fransk - Yves Hamant: *Alexandre Men* (Mame 1993) - og i Russland er han omstrålet av martyrglorien.

Andre forkjempere for levende ortodoksi

Fader Alexander Men står som den fremste i den russiske kirkes bestrebelser på gjenfødelse; han er unik, men isolert var han heldigvis ikke. Hans etterfølger som sogneprest fortsetter, sammen med andre prester av samme ånd, kampen for en levende ortodoksi i det nye Russland. Det er dannet en bibelkommisjon på økumenisk grunnlag, bibelstudier og katekese organiseres i menighetene. Omkring disse prestene samles et økende antall mennesker, ikke minst studenter og ortodokse troende som vil engasjere seg i et radikalt kristenliv.

Men de møter altfor hård motstand. Ifølge det siste nr. av den franske pressetjenesten SOP (Service Orthodoxe de Presse) har patriarken nylig fjernet presten Georgij Kotchekov fra en menighet i sentrum av Moskva. Han hadde gjennomført en del liturgiske reformer, fjernet ikonostasen (som skjuler alteret for menigheten), startet en teologisk skole for voksne og katekese for barna og gjort kirken Guds Moder av Vladimir til en møteplass for skarer av søkende og troende, fremfor alt intellektuelle. Hendelsen vakte stor oppmerksomhet i ortodokse kretser både i Russland og utenlands, og kjente teologer og kirkemenn har sendt protester til patriarkatet.

"Det finnes hos oss to slags kirkefolk", sier en av teologene som er intervjuet i Ross-Hempels bok, "på den ene side de som først og fremst føler seg som kristne og som brødre særlig med katolikkene, som jo nesten har samme tro, og på den annen side de som først og fremst føler seg som russisk-ortodokse, nasjonalister, fremmedfiendtlige og jødehatere." De førstnevnte er ikke tilstrekkelig aktive i sin støtte til den i bunn og grunn reformvennlige patriarken, mens de sistnevnte, i likhet med sine åndelige frender i alle kirkesamfunn, høyrøstet og aggressivt øver påtrykk på kirkens ledere. Slik hindres den kirkelige fornyelse."

Behov for liturgisk reform?

Professor Borovoi, kanskje Russlands fremste økumeniske teolog i dag, mener at den russiske kirke trenger en liturgisk reform. "Vi er blitt hengende etter, det er vår skam og vår store bekymring," sier han. Det ritualistiske, konservative draget kirken under kommunisttiden. Nå er det livsfiendtlig. "Prestene kan feire gudstjeneste, det gjør de bra, men ellers er det ikke mye de kan. Deres pekener kunne

like gjerne vært holdt i Syria på trehundretallet. Liturgien tar hos oss tre timer. I den katolske kirke heter det: *Missa est*, og dermed basta. Så kan presten gå løs på andre oppgaver. - Men folk her vil ha det slik, folket elsker liturgi og ritual. - Som løver og tigre står de der og overvåker presten så han ikke utelater noe. Vi trenger fornyelse!"

Østkirken og vestkirken kompletterer hverandre og trenger hverandre, det er åpenbart for enhver som har tenkt over disse spørsmålene. Litt skjematisk kan man si at vestkirken først og fremst ser sin oppgave i å føre menneskene til Gud, østkirken i å føre Gud til menneskene. Derav liturgiens sentrale plass i den russiske kirke. "Liturgien er vår teologi, vår etikk og vår estetikk," sier en av Ross-Hempels hjemmelsmenn.

"Liturgien inneholder alt, den har noe å gi til alle. Vi forstår den alltid, men forstår aldri alt."

Nettopp fordi man ikke forstår alt, er den uuttømmelig. Jeg vet ikke om professor Borovoi, som fulgte Det 2. Vatikankonsil som observatør, har studert utviklingen i vest etter liturgireformen nærmere. Gudstjenestebesøkene er neppe blitt flere. En del reformer var utvilsomt velkomne. Men strevet etter å gjøre gudstjenesten - det klassiske ordet for messen er *mysteriene* - så lett tilgjengelig som mulig, kan resultere i en endimensjonell liturgi, og da blir den som søker til kirken skuffet, som over et møte det aldri ble noe av.

Jeg hørte nylig en russisk kulturpersonlighet, slett ingen reaksjonær sådan, fremholde behovet for et sakralt språk i gudstjenesten: "Man skal ikke anvende samme språk når man taler til Gud som når man skjeller og smeller på kjøkkene."

Noe drastisk uttrykt, men tankevek-kende.

**Weekend for kateketer og religionslærere på
Mariaholm 3.-4. september 1994**

Hovedemne: Innføring i "Veien videre" -
bok 6 i serien Den Nordiske Katekesen
Nærmere opplysninger: Kateketisk Senter,
tlf. 22 20 72 44 /220 /225

Se også annonse i neste nr. av St.Olav

17

På gjesteplass:

Troens gjestfrihet - religionsmøte møte under dialogtreet

På en helgekonferanse i Kristiansand møttes nylig buddhister, muslimer og kristne til samtale og felles handling omkring temaet "Veien til det hellige". Det var ikke første gang det skjedde. Men denne begivenheten var likevel annerledes fordi programmet ikke bare bestod av foredrag og samtaler, men åpnet for felles symbolhandlinger.

Arrangørene - Norges Kristelige Studenterforbund - hadde ingen illusjoner om at religionene er ett eller søker de samme mål. Tvertimot gir de ofte grobunn for splittelse og kan forsterke etniske motsetninger. Desto viktigere er det at troende fra forskjellige religioner møtes. Vi må bygge tilliten ved å markere det vi står sammen om, øve oss i å tale tydelig om det som splitter, og hjelpe hverandre til å bryte ned de falske fiendebildene.

Jeg ble særlig fascinert av symbolkraften i det såkalte dialogtreet. Deltakerne gikk i prosesjon til en av byens parker og plantet et tre som tegn på samtale og fellesskap. Jeg ser for meg landskper fra mine år i Asia: en landsby, et torv eller en åpen plass. Solen brenner i nådeløs hete, og der står treet og brer ut sitt løvverk. Det er vakkert. Det gir rom for fugler og insekter, og ikke minst for mennesker som søker ly i dets svale skygge. Her leker barn. Her samles kvinnene ved brønnen. Det kjøpes og selges. Noen sitter i stille samtale. Over hele verden finner man tilsvarende stemninger.

Jeg ser for meg Abraham der han sitter i ly av de mektige trærne i terebinterlunden i Mamre. Tre ukjente kommer vandrende. De inviteres til et måltid. *Shalom*, sier Abraham, "fred". Som patriark for verdens muslimer ville han kalt seg Ibrahim og sagt *salam*.

Å møtes under treet er fellesskap og liv, med rom for raus gjestfrihet. Ikke minst symboliserer treet drømmen om fred. Over hele landet "satt hver mann trygt under sitt vintre og fikentre så lenge Salomo levde" (1 Kong 4,25). Og mange av de profetiske visjonene av fredsriket knyttes til lignende bilder av mennesker som sitter trygt under sine trær:

*Den dagen, lyder ordet fra Herren,
Allhørs Gud,
skal dere innby hverandre til gjestebud
under vintre og fikentre.
(Sak 3,10; se også Mika 4,4-5)*

Å plante et dialogtre forplikter. Treet sier noe om troens gjestfrihet, den raue og svalende skygge som gir rom for alle som stopper opp. Den virkelige samtalen blir til når vi våger tilliten. Og tilliten gror når vi ikke bare skal vinne samtalen ved overbevisningens styrke, men også vedstår oss vår svakhet.

Det gjestfrie sinn har ingen skjulte hensikter. I samtalen stiller jeg meg åpen for andre i forventningen om at han eller hun tar vare på mine ord og ikke utnytter dem til egen vinning. Da besvares gjestfriheten, og det formes et fellesskap som går på tvers av alle trosgrenser.

Kanskje burde det plantes flere dialogtrær i Norge? I alle fall trenger vi møtesteder der representanter for religionene kan møte hverandre med troens gjestfrihet og øve seg i å lytte og tale og leve side om side i fred og vennskap.

Notto R. Thelle

Notto R. Thelle er professor i økumenikk og misjonsvitenskap ved Universitetet i Oslo, fra 1969-1985 misjonær i Japan og leder for Center for Study of Japanese Religions hvor han særlig arbeidet med religionsdialog.

Afrikasynoden: mange synspunkter
Sjelden har et så vidt spekter av synspunkter kommet frem under en bispesynode, noterer *The Tablet* i sitt referat fra første del av særsynoden for Afrika som åpnet i Roma den 10. april. Under første synodeuke var det særlig biskopene fra Kenya man la merke til både på grunn av klar tale og skarpskodd teologi. Biskop Mwana'a Nzeki Ndigi av Nukuru talte svært åpent om de

mange afrikanske katolikker som utelukkes fra alterets sakrament på grunn av uregelmessige ekteskaps- og samlivsforhold. Kirkeretten understreker de to ektefellers frivillige samtykke, men i Afrika er et ekteskap ikke bare noe som angår de to ektefeller, det er en pakt mellom to familier - tid og sted for den religiøse seremoni bestemmes ofte av andre enn de unge selv.

For afrikanere synes det underlig at et

par som har giftet seg etter afrikansk skikk, er trofaste mot hverandre og har barn sammen, ifølge katolsk syn lever i konkubinaten, sa biskop Ndigi. Som anbefalte pastorale løsninger på problemene, men som understreket at godkjennelse f.eks. av den utbredte afrikanske skikk med "ekteskap på prøve", ikke er veien å gå. Erkebiskop Monsengwo av Kisangani i Zaire støttet disse synspunktene.

"La dere ikke skremme av de store marmorsaler i Vatikanet, men la musikken runge i de gamle rom: Afrikas sanger, trommer og danser! La stemmene fra Afrikas kirke gi gjenlyd rundt Peterkirkens kuppel, slik at hele verden kan høre at kirken i Afrika er fylt av vår oppstandne Herres ånd!"

Slik lød oppfordringen fra biskop *Helmut Recker SJ*, biskop av Chinhoyi i Zimbabwe, i forkant av den månedslange særsynoden om Afrika som begynte den 10. april - i skrivende stund er det temmelig nøyaktig halvgått løp.

Og ifølge pressereferatene viste i hvert fall åpningsseremonien helhjertet oppslutning om utfordringen. "Afrika meldte seg med styrke i Vatikanet den 10. april," noterte franske "Le Monde" og berettet om "den rene eksplosjon av trommer og sanger, rytmer og farger" under åpningsmessen i Peterskirken. Beminnis søyler og marmorflater ble stilt rent i skyggen, for det er ikke hver dag sønner og døtre, kledd i fargerikt afrikansk festskrud, danser oppover midtgangen i det ærverdige kirkerom med tropefrukter i hendene - slik det skjedde ved frembæringen av offergavene under åpningsmessen! En pavemesse med variasjoner!

Gleden - et av den afrikanske kirkes kjennemerker, som også paven var inne på i sin velkomsthilsen - var stor og ekte. Men her var også dystre skygger: De rwandiske biskopers benk stod tom, og i sin preken nærmest ropte en synlig fortvilet pave Johannes Paul i protest mot det meningsløse blodbadet i Rwanda: "Stopp volden! Stopp den-

ne tragedien! Stopp brodermordet!"

Stammesamfunnets logikk

Forhåndsdokumenter og fastsatt dagsorden til tross: Blodbadet i Rwanda er selvsagt en sak som angår synoden - ikke først og fremst fordi det rent prosentmessig har gått spesielt hardt ut over katolske geistlige og ordensfolk. Sekretæren for Den burundiske bispekonferanse, biskop *Adrien Ntabona*, konstaterte følgende under synodens åpningsdedatt: "Det er 'struktur-synder', altså synder innebygget i selve systemet,

som får afrikanerne til drepe hverandre, uten å vite hvorfor..." Han krevde "en formell fordømmelse" av "alle etniske konflikter".

Den nigerianske biskopen *Albert Kamene Obiefuna* utdypet bakgrunnen for vanskeligheten noe mer og pekte på et Afrika som stort sett fremdeles tenker ut fra en "klanens og stammens logikk". På det politiske plan betyr det at man ikke velger den som er best skikket til å gjøre jobben, men den som hører til ens egen klan - man underkaster seg betingelsesløst familien, klanen. Utbytting og undertrykkelse fra selvvalgte makhavere tåles sogar med stoisk ro. Og for de fleste afrikanske kristne er ikke kirken blitt den 'nye familie' som skulle gi liv til en sosial målestokk av en annen art. (I parentes bemerket: I hvilken grad lever vi kristne her i den gamle verden virkelig etter de merkestener Mesteren selv plasserte i det etiske landskapet?)

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo, Tlf.: 22 60 77 75

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

19

Floker og rundvask

Selvsagt finnes det andre grunner til Afrikas mange floker enn avhengighetsforholdet til familien, klanen, stammen. Og Rwanda er bare ett av navnene i en lang rekke av afrikanske floker: Sør-Afrika, Sudan, Somalia, Liberia, Angola, Zaire - rekken er adskillig lengre. Mange afrikanske land mangler det minstemål av politisk stabilitet, personlig sikkerhet og offentlig velferd som er en betingelse for et menneskeverdig liv. Ikke rart at "fred og rettferd" regnes å bli et viktig punkt på synodens dagsorden - også som et delaspekt ved det vidstrakte og vanskelige sentrale saksforhold som står øverst på listen: inkulturasjon av evangeliet i afrikansk jordsmonn.

Hva som kan komme ut av synoden? Ikke så rent lite - om mange av de rundt 220 synodefedrene drog til Roma med lignende innstilling som den biskop Agre av Yamoussouko på Elfenbenskysten ga uttrykk for før han dro: "Synoden er ikke stedet for et oppgjør med Europa eller med misjonærene, heller ikke et forum for utblåsninger av frustrasjoner. Vi har viktigere ting å gjøre: Vi skal flytte på de gamle møblene i huset og ta en skikkelig rundvask, det vil si ta fatt på Afrikas egentlige problemer. Derfor skal vi reise til synoden med løftet hode, og ikke som folk som har forsonet seg med sin skjebne, eller som små ministranter som gladelig sir ja til hva det skal være!"

(Kilder: Le Monde, The Tablet, Christ in der Gegenwart, The Ambassador) ●

Stalltips fra Afrika!

"Det spiller absolutt ingen rolle hvor særsynoden om Afrika holdes," skriver en ung redaktørvenn fra Nigeria, *fr. Joseph Otoide*. Redaksjonen hadde pr. brev utesket hans syn på diskusjonen om Roma eller Afrika som møtested for synoden. Etter å ha pløyet gjennom spaltetre om saken pluss oversatt noen millimeter til bruk her og der i St.Olavs toppnotiser, og etter at paven hadde sagt "Roma", var det på høy tid med et stalltips fra Afrika.

Og det kom. På trykk i *fr. Josephs* friske tidsskrift "The Ambassador", som utgis av hans orden, Missionary Society of St.Paul, til glede for katolske lesere rundt om i Nigeria. Han var glad for at St.Olav "spurte", sa han, for så kunne han med god samvittighet "svare rett ut" - han hadde nemlig ergret seg over at diverse folk, og da særlig europeere, var så ivrige etter "å svare for oss".

"Møtestedet spiller ingen rolle, det kunne for såvidt like gjerne vært månen! Eller hvorsomhelst", forsikrer en velopplagt *fr. Joseph* (ikke at *det* er noe selsomt!), "for jeg er overbevist om at vi har de menn og kvinner vi trenger for å få frem både våre herligheter og våre problemer og pastorale forslag. Våre folk tåler en støyt, og hele bråket om møtestedet er en beklagelig avsporing!"

Nå venter han spent på at "man inndeler synodens biskoper og eksperter i passende kategorier: konservative, progressive og 'romerske'! Takk og heder! Hvorfor er det noen folk som stadig vekk tilraner seg retten til å tale på våre vegne? Vi sitter faktisk selv med innsikt i sakene, kan tale for oss selv, til og med sette opp en prioritert liste over våre problemer. Og vi ønsker en skikkelig feiring av denne synoden! Trommene våre skal lyde i Vatikanet! De sterke fargene og mønstrene vi er så glad i, vil sørge for at folk holder øynene åpne mens det hele pågår. Og våre brede smil og like storskårne fakter vil formidle glede til de gledeløse så også de kan gjenspeile Vårherre. Vår viten om og sans for kirken vil fylle de afrikanske helgener og våre forfedre i troen med stor takk til Gud. Og vi kommer til å forlate Roma vel vitende om at vi nok en gang har møtt Herren og er mer rede enn noensinne til å svare på hans kjærlighet."

Takk for svaret, *fr. Joseph*. Det satt!

Bønnens apostolat i juni

At tilbedelsen av Jesu hellige hjerte må bli en bærebjelke for fremtidige prester, ordensfolk og legfolk.

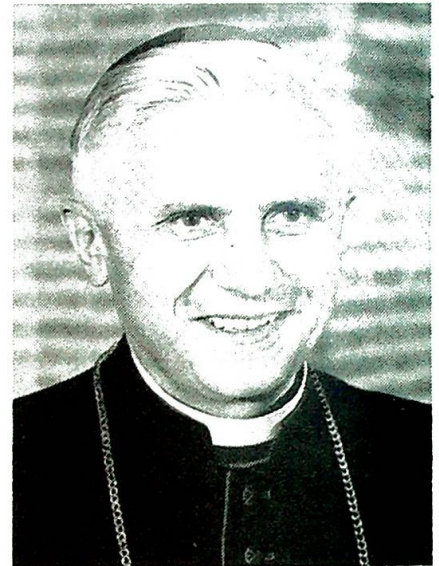
At den salige Josephine Bakhitas vitne og forbønn må fremme respekt og dialog mellom kristne og muslimer i Sudan og andre steder.

Media på dagsordenen

Under sitt møte i Budapest nylig vedtok Europas 'mediebiskoper' å arbeide videre med følgende saker: et nettverk for nyheter og informasjon i Europa; medieutdannelse for å stimulere unge mennesker til å være kritiske mediekonsumenter; utdannelse av journalister, ordensfolk og prestekandidater. Bestående utdannelsesteder må å styrkes, og det trengs stipendieordninger der kirken mangler utdannelsesteder.

KATOLSK KYRKOTIDNING

"Denne boken bør leses av mange søkende mennesker - også utenfor vår snevre katolske krets," mener vår anmelder, pater *Olav Müller*, om boken *Innføring i kristendom* av kardinal *Joseph Ratzinger*, som kom på St.Olav Forlag for en tid siden. "Den er i høy grad økumenisk siden forfatteren, med få unntagelser, beveger seg innenfor den felles kristne arv".

Kardinal *Joseph Ratzinger*, Troskongregasjonens prefekt, tidligere professor i dogmatikk; fra den tiden stammer boken "*Innføring i kristendom*".
Foto:KNA

Nylig utkom på St.Olav Forlag en bok med tittelen *Innføring i kristendommen*, en oversettelse av en bok skrevet for 26 år siden av prefekt for Troskongregasjonen, kardinal *Joseph Ratzinger*. På den tid var han professor i dogmatikk ved universitetet i Tübingen. Boken er en bearbeidelse av en rekke foredrag han holdt for studenter fra alle fakulteter ved universitetet to år etter Det 2. Vatikankonsil.

Det er med det etterkonsiliære oppbrudd som bakgrunn vi må forstå bokens vinkling. Som mange vet, er det ikke før, men etter et konsil at innestengt misnøye slår ut i flengende kritikk. Slik også denne gang. Vi fikk den berømmelige polariseringen mellom programforpliktete konservative og progressive grupper innen Kirken. Man flyktet fra angivelig ufrihet inn i to nye. Denne ghettoiseringen skapte to motsatte farer: gold forstening og oppløsende forvitring.

Ingen gammeldags apologi 'von oben herab'

Professor *Ratzinger* føler tidens teologiske strømninger på pulsen. Han barrikaderer seg hverken inne i den ene eller andre ghettoen. Det som har gjort boken til en bestselger i flere land, er vel heller hans

evne til å dykke under overflaten av tidsbestemte teologiske stridigheter - ned til de dyp hvor stillheten får råde, til de kristne mysterier som gir liv og mening, og uten hvis godkjennelse vi neppe kan kalles kristne.

Heller ikke her velger han den lettvinde snarvei med gammeldags apologi 'von oben herab'. Mange vil det nok forbause at kardinalen kjenner til, ja, selv må ha gjennomlevd troskriser på et dypere plan. Leseren føler varmt for forfatteren når han i utgangspunktet stiller seg solidarisk med den eksistensielle trostvil som mangt et moderne menneske - ja, også kristne - befinner seg i. Søkende, nærmest famlende leder han oss setning for setning gjennom den apostoliske trosbekjennelse. Han makter å løfte en flik av troens mysterier til side, greier å beskrive dem på en måte som svarer til det moderne menneskes tankeverden. At han lykkes i dette uten å tape av sikte linjen bakover til ur- og oldkirken, er bokens styrke.

Treenighetslære til å få forstand av

Skulle jeg nevne det som har gjort mest inntrykk på meg ved *Ratzingers* verk, måtte det være

hans evne til å 'trekke den Hellige Treenighet ned på jorden'. I min studietid gikk vi grundig inn på dette ufattelige mysterium. Men det ble i for høy grad hengende 'deroppe', i utilnærmelig majestet. *Ratzinger* viser hvorledes dette substansielle 'fra og til' som den annen person i guddommen utgjør, også gjelder for Kristus som menneske, ja, endog for den enkelte kristne. Når vi fullt og helt tar imot FRA Faderen og fullt gir TIL Faderen og nesten, ER (eier) vi oss selv - i tilnærmet likhet med Jesus Kristus. Disse og beslektede tanker er et gjennomgangstema i behandlingen av trosbekjennelsen.

Hadde *Ratzinger* skrevet denne boken i dag, ville han trolig tatt seg mer tid til å imøtegå den panteistis-

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Mistet ved/i Mariakirken på Stabekk

Nå når sneen er forsvunnet, har kanskje noen funnet et diamantsmykke som ble mistetjulaften, antagelig på strekningen parkeringsplassen til kirken.

God dusør. Tel. 67 54 12 80

ommen

21

ke trosforståelse vi møter i den stadig mer omsegripende nyreligiøsitet. Under overskriften "Kjødets oppstandelse" ville han likeledes ofret adskillig plass på reinkarnasjonslæren, som så mange trykker til sitt bryst, men som professoren ikke nevner med et ord.

Ingen sofalektyre

Jeg vil ikke spå hvor mange lesere denne boken vil få blant vår lille hjemlige krets av katolikker. Jeg våger heller ikke å uttale meg om hvorvidt eller om overhode forkunnskaper i filosofi og teologi er nødvendige for å tilegne seg stoffet. Én ting står klart for meg: Denne boken bør leses av mange søkende mennesker - også utenfor vår snevre krets. Den er i høy grad økumenisk siden forfatteren, med få unntagelser, beveger seg innenfor den felles kristne arv.

Innføring i kristendom innbyr ikke til sofalesning. Vi som ikke er teologiske kløppere, bør lese hvert kapittel flere ganger for å fatte innhold og sammenhenger. At tyske teologer - med Hans Küng som hederlig unntagelse - i de senere år har utviklet et språk som kun de 'innviede' forstår, gjør ikke originalteksten mer lettlest.

Mesterlig oversettelse

Desto større beundring får man for oversetteren, Gunnar Wicklund-Hansen, som mesterlig har kledd boken i en norsk språkdrakt som stedvis er mer spiselig enn den tyske. I den lange rekke av oversettelser som Gunnar Wicklund-Hansen har tjent sin kirke med, må vel denne representere hans mesterverk.

Leserbrev:

Hjertelig takk til Gunnel Vallquist!

Det var med sterkt svingende følelser jeg leste Gunnel Vallquist's artikkel i påskenummeret av «St. Olav». Først ble jeg forarget: Hvordan kunne hun tvile på Bønneuken for Kristen Enhet? Deretter ble jeg lettet og overrasket da jeg forsto tyngden i hennes innvendinger. Så fulgte en nesten svimlende følelse av at hun satte ord på mine egne meninger da hun uttrykte sin utålmodighet, og endelig gledet jeg meg - høylytt! - over hennes konklusjon: Nå må vi rekke hverandre hendene og gå frem til alteret sammen.

Det skal ikke skjules at noen allerede gjør det. Det er ingen hemmelighet at lutherske prester har fått kommunion i katolske eller at, lelerat katolikker har gått til protestantiske altere. Det er ingen hemmelighet at en katolsk prest åpent har gitt uttrykk for forståelse for en slik 'ulydighet', at en kjent protestantisk forfatter som en selvfølge går til kommunion i katolske kirker i andre land, eller at en norsk statskirkeprest har deltatt i fullt ornat ved altertjenesten i en klosterkirke på kontinentet.

Ikke noe av dette er hemmeligheter, og når det snakkes litt lavmælt om det, har det sin enkle grunn: En åpen demonstrativ 'ulydighet' er lite forenlig med vår gang opp til alteret. Men la oss huske hvem vi siterer like før vi tar imot Jesu legeme og blod: en romersk okkupasjonsoffiser som ikke delte jødisk tro, men som visste noe om sin egen uverdighet, og om Ham som bare kunne si ett ord, så ville en sjel bli helbredet.

Hva er det vi venter på før innbydelsen til Herrens bord blir rettet til alle kristne troende? Gang på gang har jeg hørt gode prester si at tiden er ikke inne ennå, uten at noen av dem har kunnet forklare når den, eventuelt,

kommer inn. Må vi avvente en teologisk begrunnelse, en ny definisjon av sakramets mysterium, et pavelig dekret - som eventuelt måtte si at IGÅR kunne vi ikke dele kommunionen, men fra mandag er det lovlig?

Er det noen av oss som overhodet har annet enn TRO, sterk som VITEN, når det gjelder kommunionens natur? Er det noen av oss som blir klokere, for ikke å snakke om frommere, av lærde utlegninger om konsubstansialitet og transfigurasjon? Er det noen av oss som ikke føler det fullstendig kunstig, det skillete som mennesker (og ikke Gud!) har satt mellom våre kristne brødre og oss selv?

«Først etterpå», sier Gunnel Vallquist, «når vi på denne måten har bannlyst våre egne dommer, kommer Den Hellige Ånd til å fylle oss slik at vi virkelig kan forstå hverandre.» Akkurat her står jeg på en litt annen plass. Jeg tror at vi utålmodige også har fått Den Hellige Ånds opplysning. Ånden har ført oss til Kirken, Ånden leder oss til en dypere forståelse av Kirken som en levende organisme hvor det ikke spørres etter medlemsbok, men etter tro. Jeg håper inderlig at tverrkirkelig kommunionsdeltagelse aldri må bli et stridsspørsmål hvor utelukkelse og fordømmelse tas i bruk.

Jeg ønsker ikke å demonstrere et opposisjonelt syn eller en avvikende praksis, og jeg vil aldri sette en prest som måtte mene jeg tar feil, i en vanskelig samvittighetssituasjon. Men jeg går til, og vi fortsatt gå til alters i protestantiske kirker, og jeg har alltid sagt «ja, selvfølgelig kan du det, bare kom», til ikke-katolske troende som har spurt meg om de også kan ta imot kommunionen i en katolsk kirke. Det vil jeg fortsette med, og jeg håper av hjertet at stadig flere vil gjøre det samme.

En hjertelig takk til Gunnel Vallquist!

Per Bang

Liturgisk kalender

Mai

(Norske Tidebønner - uke IV)

22. **Pinse.** Apg 2,1-11, 1 Kor 12,3-7. 12-13 (el. Gal 5,16-25), Joh 20,19-23 (el Joh 15,26-27.16,12-15)
23. 1 Pet 1,3-9, Mark 10,17-27
24. 1 Pet 1,10-16, Mark 10,28-31
25. Beda den Ærverdige, prest og kirkelærer. Gregor VII, pave. Maria Magdalena de Pazzi, jomfru. 1 Pet 1,18-25, Mark 10,32-45
26. Filip Neri, prest. 1 Pet 2,2-5. 9-12, Mark 10,46-52
27. Augustin av Canterbury, prest. 1 Pet 4,7-13, Mark 11,11-26
28. Jud 1,7.20-25, Mark 11,27-33 (Norske Tidebønner - uke 1)
29. **Festen for Den Hellige Treenighet.** 5 Mos 4,32-34.39-40 Rom 8,14-17, Matt 28,16-20
30. 2 Pet 1,2-7, Mark 12,1.12

Juni

1. Justin, martyr. 2 Tim 1,1-3.6-12 Mark 12,18-27
2. Marcellinus og Peter, martyrer. 2 Tim 2,8-15, Mark 12,28-34
3. Karl Lwanga og ledsagere, martyrer. 2 Tim 3,10-17, Mark 12,35-37
4. Jomfru Marias rene hjerte. 2 Tim 4,1-8, Mark 12,38-44 (Norske Tidebønner - uke 2)
5. **Festen for Kristi legeme og blod.** 2 Mos 24,3-8, Hebr 9,11-15 Mark 14,12-16.22-26
6. Norbert, biskop. 1 Kong 17,1-6 Matt 5,1-12
7. 1 Kong 17,7-16, Matt 5,13-16
8. 1 Kong 18,20-39, Matt 5,17-19
9. Efrem, diakon og kirkelærer. 1 Kong 18,41-46, Matt 5,20-26
10. Jesu hjertefest. Hos 11,1.3-4.8-9, Ef 3,8-12.14-19, Joh 19,31-37
11. Barnabas, apostel. Apg 11,21-26. 13,1-3, Matt 10,7-13 (Norske Tidebønner - uke 3)
12. **11. søndag i det alm. kirkeår.** Esek 17,22-24, 2 Kor 5,6-10, Mark 4,26-34
13. Antonius av Padua, prest og kirkelærer. 1 Kong 21,1-16, Matt 5,38-42
14. 1 Kong 21,17-29, Matt 5,43-48
15. 2 Kong 2,1.6-14, Matt 6,1.6.16-18
16. Sir 48,1-14, Matt 6,7-15
17. 2 Kong 11,1-4.9-18.20, Matt 6,19-23
18. 2 Krøn 24,17-25, Matt 6,24-34 (Norske Tidebønner - uke 4)
19. **12. søndag i det alm. kirkeår.** Joh 38,1.8-11, 2 Kor 5,14-17, Mark 4,35-41
20. 2 Kong 17,5-8.13-15.18, Matt 7,1-5
21. Aloisius Gonzaga, ordensbror. 2 Kong

- 19,9-11.14-21.31-36, Matt 7,6.12-14
22. Paulinus av Nola, biskop, John Fisher, biskop og Thomas More, martyrer. 2 Kong 22,8-13.23,1-3, Matt 7,15-20
23. 2 Kong 24,8-17, Matt 7,21-29 Vigilien til Jonsok: Jer 1,4-10, 1 Pet 1,8-12, Luk 1,5-17
24. Johannes Døperens fødsel (Jonsok). Jes 49,1-6, Apg 13,22.26, Luk 1,57-66.80
25. Klag 2,2.10-14.18-19, Matt 8,5-7

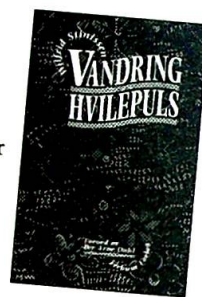
- Vigilien til Peter og Paulus: Apg 3, 1-10, Gal 1,11-20, Joh 21,15-19 (Norske Tidebønner - uke 1)
26. **Peter og Paulus, apostler.** Apg 12,1-11, 2 Tim 4,6-8.17-18, Matt 16,13-19
27. Kyrillos av Alexandria, biskop og kirkelærer. Am 2,6-10.13-16, Matt 8,18-22
28. Ireneus, biskop og martyr. Am 3, 1-8.4,11-12, Matt 8,23-27

VERBUM

WILFRID STINISSEN

VANDRING MED HVILEPULS

Wilfrid Stinissen oppfordrer oss til å leve nær øyeblikket og virkeligheten, for der finnes Gud. Han har en sjelden evne til å tyde livs- og tidsfølelse og hjelper oss til å se at vi blir frie ved å akseptere livet slik det er og ikke slik vi skulle ønske det var. **Kr 145,-**

EVIGHETENS ØYEBLIKK

Stillfarende, myndig og med mye varme og livsvisdom avslører Stinissen vårt heseblesende liv og gir oss hjelp til å se hvordan evigheten ikke har fått plass i tiden og dermed frarøvet oss livskvalitet. Han gir appetitt på et liv hvor geskjeftigheten erstattes med livsfylde og hvile. **Kr 170,-**

EN BOK OM KRISTEN DYPMEDITASJON

Mange mennesker i vår tid lengter etter fordyppning og stillhet og har behov for kontakt med det transcendentale. Denne boken beskriver en form for kristen dypmeditasjon som tar særlig hensyn til de vanskelighetene vi mennesker har så snart vi forsøker å konsentrere oss. Dette er en grunnbok for deg som ønsker en hjelp til å trenge dypere ned i meditasjonskunsten, og som ønsker å leve meditativt. **Kun kr. 140,-**

KJØP DEM I BOKHANDELEN!

VERBUM Postboks 7062 Homansbyen 0306 Oslo

Neste nummer utgis 24. juni. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Gunnel Vallquist

Brian McNeil c.r.v.

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

Her et utvalg av C.S. Lewis' bøker på engelsk - og to på norsk:

The Problem of Pain, h. kr. 72. Lewis prøver å løse problemet, men tilføyer tilslutt at ingen intellektuel løsning kan utelate nødvendigheten av tålmodighet og mot i prøvelse.

The Great Divorce, h. kr. 72. Forfatteren befinner seg i drømme på en buss mellom himmel og helvete, en reise hvemsomhelst kan foreta, men visse valg er nødvendige for å kunne foreta reisen. Foreligger på norsk: *Den store skilsmissen*, h. kr. 69.

The Abolition of Man, h. kr. 54 Tanker om utdanning med særlig blikk på de høyere skoler i England.

Of This and Other Worlds, h. kr. 45. I disse essayene viser Lewis seg som den emnente litterære begavelse han var.

Djevelen dypper pennen, h. kr. 74. Engelsk: *The Screwtape Letters*. Turner i *The Spectator*: I denne vittige og dysindige boken gir Lewis oss den mest levende fremstilling av religiøse sannheter som er skrevet i vår tid.

A.N. Wilson: *C.S. Lewis a biography*. Regnet som en av de aller beste biografier som er skrevet om Lewis.

**TILBUD PÅ CD 'ER MED KLASSISK KIRKEMUSIKK 30% RABATT,
FRA KR. 100 . MEN VÆR RASK**

VI MINNES 400 ÅRS-DØDSDAGEN FOR "ALL KIRKEMUSIKKS VIRKELIGE GRUNNLEGGER", IFØLGE VERDI:

GIOVANNI PIERLUIGI DA PALESTRINA OG KAN TILBY EN PAKKE MED 4 CD'ER FOR 3 CD'ER PRIS KR. 495 - FÅES OGSÅ ENKELTVIS TIL KR. 165 PR. CD

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.

Lørd. 10.00-14.00.

Vi sender over heie landet.

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE AS

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: 22 30 04 16 – 22 30 84 53

Vennligst meld
adresseforandring
til
**St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26**

Blikk på tiden

Vaffler for fred

Jeg har aldri vært god til å steke vaffler. Dette har inntil nå ikke vært direkte hemmende for min livsutfoldelse. Siden jeg verken er ansatt i sjømannskirka eller aktiv i misjonsforeninger, har jeg simpelthen unngått problemet, latt vaffler være vaffler, og heller perfektionert meg på andre områder.

Først i år var jeg i ferd med å bli innhentet av fortidens manglende engasjement på kjøkkenfronten. Jeg ble ganske uventet forfremmet til vaffelsteker på et såkalt "swap-meet", hvilket direkte oversatt betyr "skrot-møte", og ikke høres særlig forment ut. Det er det heller ikke. "Skrotmøte" er en amerikansk betegnelse på et slags loppemarked for motorsykkeldeler. Jeg skulle med andre ord sørge for at hundrevis av MC-gutter til enhver tid var forsynt med vaffler.

Siden MC-miljøet er like konservativt som Sovjet-regimet i sin mest forstokka periode, er det en selvfølge at jentene blir forvist til kjøkkenet. Jeg skulle betjene to - 2! - vaffeljern samtidig, og var temmelig nervøs på forhånd. Men etter

å ha kastet et raskt blikk på mine kolleger, skjønnte jeg at angsten for å avsløre mitt inkompetansenivå var ubegrunnet. De andre jentene var om mulig enda mindre kjøkkenvant enn meg, dessuten stilte de fleste i dundrende bakrus. Mens jeg "mekka" vaffler som en veteran i kvinneforeninga, måtte mine kolleger koke pølser *sittende*. Enda tre-gere gikk hoderegninga når vekslepenger skulle over disken, mens jeg triumferte ved mine to vaffeljern som en virtuos på området. (Jeg stiller meg herved til disposisjon, hvis sjømannskirka i Antwerpen eller Brooklyn trenger kjøkkenhjelp ...)

Nå er ikke hensikten med denne historia å briljere med mine vaffelkunster. Poenget med dette swap-møtet var å skape en begivenhet som best kan sammenlignes med et økumenisk arrangement.

Jeg antar at det finnes minst like mange MC-klubber som det finnes kristne konfesjoner, og jeg skal hilse å si at stridighetene ikke er mindre i MC-miljøet. Der dreier det seg ikke om å ha avvikende syn på apostel-embedet eller treenigheten, som iallfall i utgangspunktet kan diskuteres på et saklig nivå. Nei, der dreier det seg om retten til bære et jakke-merke uten å få det skåret av for deretter å bli mishandlet på det groveste. Rivaliserende klubber, hel- og halvkriminelle elementer versus såkalt "nøytrale" og lovlydige er, som de fleste kan tenke seg, ingen spøk. Likevel klarte denne lite homogene gruppen å samle seg for en stakket stund, en imponerende bedrift i seg selv, og

det skyldtes nok ikke bare min vaffler.

Hvordan greide de det? For de første: De fokuserte utelukkende på det som forener dem alle, og som ligger hinsides ethvert konfliktområde: nemlig sykkelen. For det andre: De skaffet en nøytral arrangør, som sto utenfor striden. For det tredje: De hadde ingen ambisjoner om å løse konflikter som pr. idag er uoverstigelige. Følgen av dette var at alle klubber kunne ta imot innbydelsen til å komme, - akkurat slik de er, med sine særheter og provoserende kjennetegn. Så leng man kunne holde konsentrasjone på motorsykkeldeler og vaffler, var saken grei.

Arrangementet gikk av stabelen uten katastrofer. Man løste ingen underliggende problemer, men allikevel fikk en mulighet til å bli kjent med hverandre på nøytral grunn. Her var prospects (noviser) og fullverdige medlemmer side om side i sine respektive drakter, her var skurker og engler uten å slåss. Her var nysgjerrige utenforstående, som med selvsyn kunne konstatere at ingen av partene spiser egne eller andres barn til frokost (selv om de ser sånn ut).

Kjøkkentjenesten ble mitt lille bidrag til våpenhvilen. Og jeg har endelig skjønnet hvorfor vaffelen er formet som et hjerte. Det er nemlig med vaffelen som med kjærligheten. Den blir mottatt med takk i alle miljøer, og det kreves ingen avanserte kunnskaper for å trylle den fram.

Backstreet Girl.